

XXXV. SEDNICA
ZAKONODAVNOG ODBORA
NARODNE SKUPŠTINE
 KRALJEVINE
 SRBA, HRVATA I SLOVENACA

držana 25. decembra 1921. g. u Beogradu.

Predsedava predsednik **Miša Trifunović** i potpredsednici dr. **Svetislav Popović** i **Osman Vilović**.

Zamenjiva sekretara **Jovan Magovčević**.

Prisutni: Ministar finansija g. dr. **Kosta Kumanudi**, referenti Ministarstva g. **Žika Lazić** i g. komandant žandarmerije **Uzun-Mirković**.

(Početak u 10 i 1/2 časova.)

Predsednik Miša Trifunović: Otvaram, gospodo, XXXV. redovni sastanak Zakonodavnog Odbora. Zapisnik prošle sednice, gospodo, nije gotov usled mnogih poslova u birou, pročitaeće se iduće sednice.

Sad prelazimo, gospodo, na dnevni red, pošto nema prethodnih stvari. Prva tačka dnevnog reda je: specijalna rasprava o projektu zakona o nošenju oružja. Gospodo, mi smo bili odložili sednicu, da bi se postigao izvestan sporazum na zahtev gospodina Jovana Jovanovića. Ja sam mislio, da se sporazum već postigao, a kad nije, onda nam ne ostaje drugo nego da počnemo iz početka. Reč ina gospodin **Jovan Jovanović**.

Jovan Jovanović: Ja mislim, da se ne vraćamo na tu debatu, ako se ne može da postigne sporazum, već da predjemo na drugu tačku dnevnog reda.

Jovan Gjonović: Ja bih hteo da učinim konkretan predlog, koji bi morao biti modus za sporazum. Pošto gospodin **Jovanović** nije ništa predložio, da predložim ja. Kao što sam sinoć govorio, ja sam podelio ove dve stvari: držanje i nošenje oružja. Prema tome član 1., 2. i 3. bili bi drukčije redigovani, a ovi članovi, koji su sad numerisani 1. i 2., bili bi pomaknuti dalje.

Moj bi predlog novog čl. 1. bio: »Držanje oružja u kući slobodno je, ali u izuzetnim slučajevima, kad je javna bezbednost u pojedinim krajevima ugrožena, policijske vlasti mogu, po odobrenju Ministra Unutrašnjih Dela, zabraniti držanje oružja kako pojedincima, tako i u čitavim opštinama, srezovima, okruzima, ili oblastima«. To je član 1. U njemu je utvrđen princip, da je držanje oružja po kućama slobodno.

Predlog čl. 2. bio bi: »Svaki građanin, koji drži oružje, dužan je prijaviti opštinskoj vlasti kakvo oružje ima. To je dužan učiniti i pri promeni oružja«.

Predlog za 3. član je ovaj: »Ko se ogreši o propise člana 2. kazniće se od 100 do 500 dinara novčane kazne«.

Ovo su prva tri člana i onda dolaze ostali članovi, sada obeleženi sa 1., 2., 3., 4. i tako dalje.

To bi dakle bio moj predlog i ja mislim, da bi se na osnovu toga, a posle diskusije, koja je vođena u načelnoj debati, mogao naći jedan pravilan i dobar put za rešenje ovoga pitanja.

Predsednik Miša Trifunović: Dajem reč gospodinu referentu.

Referent Ministarstva Unut. Dela **Žika Lazić:** Ja bih molio prvo odbor, da se ova stvar ne skida sa dnevnog reda, jer je vrlo važno. Obznana je ukinuta, a ovo je deo te Obznane, koji treba da se reši. To se može rešiti i g. **Jovanović** je sinoć pomenuo, da je u Odboru bilo govora, da se učini razlika na dozvolama, koje se daju za držanje oružja i na dozvolama za nošenje oružja i onda se govorilo, da dozvole za držanje oružja treba da budu dužega roka. O tome je bilo govora i u sekciji, ali je sekcija odlučila ovako kako je ovde napisano.

Ovde se može odlučiti, da se dozvole za držanje oružja, za čije dobijanje se traži manje uslova, mogu davati mnogo liberalnije, samo da se traži ispravno lice, kome se oružje daje, da nije rećimo pijanac, prgav ili sa drugom manom u tome pravcu. Nošenje oružja naprotiv predstavlja veću opasnost za javnu bezbednost i tu se traži nešto više. Traži se, da se ukaže potreba zašto se traži dozvola za nošenje oružja. Oni, koji tu dozvolu daju, ispitivaće tu potrebu za nošenjem oružja. Dakle tu se pravi razlika.

Medjutim ono što g. **Gjonović** predlaže, da držanje oružja bude slobodno, ne bi bilo zgodno da se primi, jer bi to bilo opasno s obzirom na prilike naročito granične u kojima se nalazimo. Neosporan je fakt, da je i u našu zemlju unošeno iz drugih država oružje na kolima. Zatim znate, da smo hvatali oružje, koje je u kuferima u našu zemlju unošeno. Kad imamo takve prilike, onda je jasno, da je nezgodno dozvoliti nošenje oružja svima, jer bi se ono od strane onih lica, koja našoj državi misle zlo, ovo oružje moglo u danom momentu zloupotrebiti.

Sem toga, gospodo, ako žandar, koji treba da garantuje red i mir zna, da svaki građanin ima pušku, onda on ne može sa sigurnošću vršiti svoju službu. Žandarmi onda nemaju pouzdanja u sebe i ne mogu vršiti službu kako treba. Sasvim je druga stvar, gospodo, ako žandarmi znaju, da samo izvesni ljudi imaju kod sebe oružja i to ljudi, koji su poznati kao uredni i za koje se zna, da ga neće zloupotrebiti. Odredbe o tome postoje u svima zemljama, a doduše postoji i fakat, da se u nekim državama ne traži dozvola za nošenje oružja kao na pr. u Švajcarskoj i Americi. Ina medjutim mnogo više država, u kojima se traži i jedno i drugo. Mi nismo u prilikama Švajcarske i Sjedinjenih Država ni po kulturi ni po drugim prilikama, te s toga treba usvojiti predlog sekcije, da se za nošenje oružja izdaju dozvole.

Predsednik Miša Trifunović: Reč ima gospodin **Magovčević**.

Izvestilac **Jovan Magovčević:** U čl. 2. ovoga projekta postoji izvesna razlika odnosno držanja i nošenja oružja i samoga držanja. Traži se više garancije i više uslova za one, kojima se odobrava nošenje oružja. U ime sekcije ne mogu da primim predlog g. **Gjonovića**. Imajući u vidu bezbednost naših krajeva, a naročito 15 okruga u Staroj Srbiji i Ma-

kedoniji i imajući u vidu razne organizacije ne mogu da primim predlog g. Gjonovića, jer bi se moglo desiti, da se oružje zloupotrebi u svakom momentu. Molim Odbor da ostane pri redakciji kakva je ovde.

Jovan Gjonović: Gospodo, vi ste čuli moj predlog, a čuli ste i mišljenje eksperta Ministarstva Unutrašnjih Dela, kao i reč g. izvestioca: Posle onoga što sam sve čuo ovde, hoću da konstatujem, da se i sada ima namera da se napravi ona greška, koja se često pravila, time, što su se fiksirali izvesni krajevi naše zemlje i njihove prilike, pa su se prema njima donosili zakoni, koji treba da važe za celu državu, dakle za sve krajeve u državi. Tako je izvestilac imao u vidu Makedoniju i Staru Srbiju, kao ugrožene krajeve u našoj državi i traži sada, da se donese zakon, koji, za njih može biti dobar, ali koji nije kongruentan sa potrebama cele zemlje. Isto tako g. Lazić je napomenuo severne krajeve, prema kojima traži, da se donese zakon, naravno koji bi važio i za ostale krajeve u našoj zemlji. Dakle, da se zbog toga zabrani držanje oružja u celoj našoj državi, zato što to iziskuje potreba pojedinih krajeva! Tako se ne radi, gospodo, nego se radi i odlučuje o zakonima imajući u vidu celinu; a pravi se mogućnost iznimke za specijalne krajeve i njihove prilike.

Ja sam rekao još sinoć u načelnoj reči; a hoću i sada da ponovim, da je držanje oružja po kućama jedna potreba baš zbog ovakih prilika, o kojima je govorio g. Lazić, a koje čine da je javna bezbednost slaba. Potrebno je, gospodo, da građani imaju oružje po kućama. Ako razoružate građane, promislite o tome, da će, dokle oni dobiju dozvole za držanje oružja, vlast u ovoj zemlji imati delom hajduci, razbojnici i delom panduri. Vodite najzad računa i o ljudima, koji žive u planinama i koji treba da se brane i od zverova i hajduka. Nemojte zbog prilika u nekim krajevima da razoružate celu našu zemlju i mnoge dobre ljude dovedete u očajan položaj. To nije put kojim treba ići i način kojim treba raditi.

Ja bih vas zamolio, najposle, da ne učinite fatalnu grešku, koju je nekada učinio kralj Milaš. Vi znate, da je Zaječarska buna mogla biti podignuta, možda najvećim delom zato, što je onda od naroda u Srbiji kupljeno oružje. Hoćete li i sad da pokupite od naroda oružje? Hoćete li sad da razoružate narod? Ako je tako, gospodo, ja se ne slažem s tim i ne mislim, da je to u interesu zemlje. Na protiv držim, da bi se s tim učinila jedna velika glupost, koja može imati fatalnih posledica.

To sam imao da vam kažem, a vi odlučite kako god hoćete.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Popović.

Dr. Svetislav Popović: Ja mislim, gospodo, da je g. Gjonović krivo obrazložio svoj predlog. Njegov je predlog dobar, samo argumenti nisu dobri. Niko nema nameru da razoruža zemlju, pa ni ovoga zakonskog predloga nije bila namera, da to učini. Ono što predlaže g. Gjonović, pokriva se u glavnom sa onim, što predlaže sekcija. Intencija sekcije bila je ta, da ne može nositi oružje onaj, za koga se nema jemstvo, da tu dozvolu za nošenje oružja neće zloupotrebiti. Intencija sekcije bila je takodje ta, da se vlast stavi u mogućnost, da ima tačnu evidenciju o tome ko ima oružja. Sekcija je predložila u ovom zakonskom predlogu, da se dozvola za držanje oružja ima davati načelno svakome ko svojom ličnošću daje jemstva, da neće oružje zloupotrebiti. G. Gjonović se boji zloupotrebe. To je moguće, gospodo, i samo

iz tih razloga bolja je redakcija g. Gjonovića nego redakcija sekcije, jer u redakciji g. Gjonovića, koju on predlaže predviđeno je ovo: prvo, da u onim slučajevima, gde postoji za to potreba, može Ministar Unutrašnjih Dela bilo za pojedina lica bilo za pojedine opštine, bilo za pojedine srezove ili oblasti, da obustavi ovu dozvolu slobodnog držanja oružja. Uz to u redakciji g. Gjonovića sadržano je i to, da svaki onaj ko drži oružje ima da prijavi vlasti, da oružje drži. Opet je dana garantija za to, da će vlasti imati tačno znanje o tome ko oružje drži, a uz to su predviđene i sankcije protiv onoga, ko se o to bude ogrešio. Ali samo u tom pitanju, gospodine Gjonoviću, ja bih tražio, da se kazni ne samo novčano onaj, koji oružje bude držao, a ne bude to držanje oružja prijavio vlasti, nego da se kazni i zatvorom i oduzimanjem oružja. I pošto držim, da se predlog g. Gjonovića pokriva sa intencijama, koje je imala sekcija, ja mislim, da bismo mogli ovaj predlog s tim izmenama da primimo.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin referent.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Dela Žika Lazić: Ja se bojim, gospodo, zloupotrebe. Praksa je pokazala, da se oružje zloupotrebljava. Mi smo imali prilike baš u pokrajini odakle je g. poslanik Gjonović, da su tamo naoružani meštani činili zloupotrebe s oružjem na račun odmetnika. Bio je slučaj, da je jedan put bio jako ugrožen, a mislilo se, da je to delo odmetnika. Medjutim docnije se utvrdilo, da je sam kmet toga sela ispadao na drum, pljačkao putnike, a mislilo se, da su to odmetnici radili. **(Jovan Gjonović:** Dešavalo se, da i žandarini ubijaju.) Imate takodje u beogradskom okrugu takvu pojavu, da se po 10 pa i 15 ljudi nagarave, uzmu maske i sa brzometkama upadaju u pojedine kuće, plačkaju i odlaze. **(Jovan Gjonović:** Taj sigurno neće tražiti dozvolu.) To je tačno, ali je mnogo efikasnije, kad se u zakonu zabrani slobodno nošenje oružja s tim, da se daje samo onima, koji ga neće zloupotrebiti.

Predsednik Miša Trifunović: Ima reč gospodin Lazić.

Vojslav Lazić: Gospodo, ja sam sinoć u načelnoj debati izneo, da ću biti protiv ovoga Zakona. Izneo sam svoje razloge i mislim, da nije potrebno da ih ponavljam. Ja se nikako ne mogu složiti sa mišljenjem g. referenta, da zbog toga što po neki ljudi pod maskom kakvih razbojnika ispadaju na puteve, vrše razbojništva, ili napadaju na pojedine građane, da sada treba sve građane razoružati, oduzeti im oružje. Ja mislim, da se time neće oduzeti mogućnost onim ljudima, o kojima je govorio g. referent, da oni i dalje vrše razbojništva i rdjava dela. Tim načinom se ne može stati na put rdjavim ljudima i hajdučiji; gospodo, ako se pokupi oružje od naroda. Prema tome ja nalazim, da preduzimanje ovih mera na ovakav način neće doneti rezultate, koje vi želite postići, nego će naprotiv još više ugroziti, javnu i ličnu bezbednost.

Ja sam sinoć u načelnoj debati bio za to, da se ovakve mere ne preduzimaju, nego da se preduzmu druge mere, koje imamo na raspoloženju. Ali kad vidim raspoloženje većine, da treba nešto u ovome pogledu učiniti, ja mogu toliko da izjavim, da bih se mogao složiti samo sa izmenama, koje je g. Gjonović izneo u svome predlogu.

Predsednik Miša Trifunović: Mi smo prešli na specijalnu debatu, gospodo, ali samim tokom ovoga

predmeta mi tu debatu vodimo kao generalnu. Ja uvek imam to na umu, da je to specijalna debata zbog ovoga važnog predmeta o držanju i nošenju oružja, pa vas zato molim, da o tome vodite računa i da se ograničite. Imá reč g. dr. Hrasnića.

Dr. Halil beg Hrasnića: Ovde imamo dva principa, glede opšte bezbednosti: ili da se dozvoli da može svako nositi oružje, ili da se nošenje zabrani. Ta se dva principa ne mogu nikako sklopiti. U prilikama, gde država nije dovoljno jaka da sama garantuje javnu bezbednost, mora se dozvoliti stanovništvu, da može da nosi svako oružje. Ali mi držimo, da je naša država dovoljno jaka i mi imamo dovoljno vere u još jaču budućnost našu, pa držimo, da se u našoj državi može svakome zagarantovati sigurnost, te onda moramo ići drugim principom, da ne može niko nositi oružje bez dozvole vlasti. U tome pravcu su redigovana dva prva člana ove uredbe i držim, da su potpuno umesni, da onaj ko hoće da nosi oružje mora imati kvalifikacije i dobiti dozvolu od vlasti. Meni izgledaju malo čudnovati iznešeni razlozi o nošenju i držanju oružja. Onaj, ko ima oružje u kući, neće se poprimiti da ga neće zloupotrebiti. Čim dodje u konflikt sa zakonom, on drži da vlast nije u stanju da ga nadzira, da li on vrši zloupotrebu tog oružja ili ne. I pomislite sada, u kome položaju se nalaze patrole u noći, kao što je kazao g. referent, kada pomisli da ima po nekoliko pušaka ili čak i po nekoliko bombi možda, a nisu svi ljudi tako poštenu na žalost, onda ta patrola ne može vršiti svoju službu sa onom sigurnošću, koja se od nje traži. Zato mislim, da je umesna ona stilizacija, koja je izašla iz sekcije.

Dr. Uroš Stajić: Molim vas, gospodo, da ne bismo vodili dužu diskusiju, ja mislim, da se svi slažemo s tim, da treba učiniti neko ograničenje. Ovo ograničenje, koje je predložio g. Gjonović i u nekoliko dopunio g. Popović, to je nailakša solucija za ovaj zakonik kakav treba da bude. Ja ne bih nikako pristao na ovakvo ograničenje kakvo je predložila sekcija iz prostog razloga, što mi u varoši ne osećamo to, ali oni po selima, gde je čovek ostavljen zverovima i zlikovcima naročito posle rata, veoma je teško za dobroć domaćina, baš za one najmirnije građane naše zemlje, da ostanu bez oružja, da mu kurjak dodje na trnu, da mu zlikovac iznuđjava, a da sa ni koje strane nema pomoći. Ja bih želeo i molio ceo Odbor, da primi ovaj predlog kako je predložio g. Gjonović, jer će on najbolje odgovarati prilikama naše zemlje.

Dr. Slavko Šećerov: Ja se slažem sa predlogom g. Gjonovića i hteo bih da obratim pažnju na odredbu u članu 1., gde se govori da županijske, odnosno okružne vlasti daju odobrenje za držanje, odnosno nošenje vatrenog oružja. Ja se ne mogu složiti sa ovom odredbom, jer meni se čini, da bi ovi ljudi dobili vrlo teško ovo odobrenje i da bi morali utrošiti vrlo mnogo truda i putovati možda i stotinu kilometara, da bi dobili to odobrenje. Mnogo je podjednije za državnu administraciju, da odobrenje za držanje vatrenog oružja daju sreske, odnosno kotarske vlasti. Zato predlažem, da se u članu 1. briše opštinska i županijska vlast, pa da se zameni rečima: »sreske odnosno kotarske vlasti«. Ovo »kotarski glavari u Bosni i Dalmaciji« moglo bi da odpadne.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, pristupićemo rešavanju, rešavaćemo član po član. Ima dve stvari o kojima imamo da rešavamo, jedna drugoj

malo suprotne. Predlog g. Gjonovića o prvome članu, i predlog kako je izišao iz Sekcije, kako ga zastupa izvestilac. Onako kako je izišao iz Sekcije, Vi imate i zato dozvolite pre nego što predjemo na rešavanje, da Vam pročitamo kako glasi predlog g. Gjonovića, a Vi imate prvi član, pa ćete napraviti uporedjenje.

Dr. Svestislav Popović: To se tiče člana drugog stava trećeg. Ja mislim, da načelno rešimo, da li usvajamo ovo gledište g. Gjonovića.

Predsednik Miša Trifunović: Onda da pročitamo kako glasi prvi član g. Gjonovića.

Jovan Gjonović (čita): »Držanje oružja u kućama slobodno je, ali u izuzetnim slučajevima, kad je javna bezbednost u pojedinim krajevima ugrožena, mogu policijske vlasti po odobrenju Ministra Unutrašnjih Dela zabraniti držanje oružja kako pojedincima tako i čitavim opštinama, srezovima, okruzima i oblastima«.

Drugi član bio bi ovakav: »Svaki građanin, koj drži oružje, dužan je prijaviti opštinskim vlastima kakvo oružje ima. To je dužan učiniti i pri promeni oružja.«

Član 3. glasio bi ovako: »Ko se ogreši o propise člana drugog kazniće se od 100—500 dinara kazne, a u ponovljenom slučaju državna vlast može mu zabraniti držanje oružja«.

G. Popović predlaže jednu dopunu kod ovoga člana i ona bi glasila: »Ko se ogreši o propise člana 2. kazniće se od 100—500 dinara kazne ili zatvora do 14 dana i konfiskovanjem neprijavljenog oružja u korist državne kase«.

Predsednik Miša Trifunović: Dakle, gospodo, moramo ovako rešiti: u principu da se odlučimo ili za predlog g. Gjonovićeve ili za predlog g. izvestioca, pa ćemo posle član po član čitati. Dakle, gospodo, ja ću staviti na glasanje: Ko je za to, da se ovako kako je izišao iz Sekcije primi neka izvole sedeti; ko je za predlog g. Gjonovića izvoleće ustati. (Većina je ustala.) Gospodo, većina je za predlog g. Gjonovića. (Izvestilac **Magovčević:** Onda vam čestitam proleće!) Onda ćemo član po član rešavati. Izvolite čuti prvi član.

Jovan Gjonović (čita prvi član): »Držanje oružja u kućama slobodno je, ali u izuzetnim slučajevima, kad je javna bezbednost u pojedinim krajevima ugrožena, mogu policijske vlasti po odobrenju Ministra Unutrašnjih Dela zabraniti držanje oružja, kako pojedincima, tako i čitavim opštinama, srezovima, okruzima i oblastima«.

Raja Filipović: Predlog g. Gjonovića, koji ste vi usvojili, u svom prvom stavu glasi: »Držanje oružja u kućama dopušteno je«. Prema ovome znači, da svaki građanin može imati ne jednu ili dve puške, nego onoliko koliko on hoće, pa čak može imati i topove i mitraljeze. Da se taj član ne bi tako tumačio, ja bih ovde predložio jedno ograničenje, koje bi glasilo: »Koliko je potrebno da se brani od zlih ljudi i zverova«. Nemojte reći ovako: držanje oružja u kući dopušteno je. To sam imao da kažem kod redakcije ovoga člana.

Dr. Ninko Perić: U prvom članu rečeno je, da će se pojedincima moći oduzeti oružje u slučaju, ako je ugrožena javna bezbednost »u pojedinim krajevima«. Ja molim, da se izbrišu te reči: »u pojedinim krajevima«, jer bi se pri takoj stilizaciji moglo nekome oduzeti oružje samo u tom slučaju, kad je ugrožena opšta javna sigurnost a ne i onda kad se neki

pokaže kao nevaljao čovek i državna vlast stekne uverenje, da mu datu dozvolu treba oduzeti.

Predsednik Miša Trifunović: Sa ovom izmenom, koju je g. Gjonović primio, ja stavljam na glasanje ovaj član. Ko je za to, da se on primi sa ovom izmenom g. Perića neka sedi, a ko je protiv neka ustane.

Jovan Gjonović: Ja mislim, da niko pod rečju »oružje« ne može ovde podrazumevati topove i mitraljeze kao što se ovde malo pre napomenulo.

Predsednik Miša Trifunović: Molim vas da izvolite čuti ovaj član 2. kako će glasiti.

Jovan Gjonović (čita): »Svaki građanin, koji drži vatreno oružje, dužan je prijaviti opštinskoj vlasti kakvo oružje ima. To je dužan učiniti i pri promeni oružja«.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Dela načelnik **Živojin Lazić:** Ja bih molio, da se ovo izmeni pa da se mesto reči; »Opštinskoj vlasti«, kaže: »Državnoj vlasti«, jer vi znate da opštinske vlasti u pojedinim krajevima još nisu organizovane i da se na posletku i ne zna svuda njihovo raspoloženje prema državi. I ako mi ostanemo pri ovome, da se prijava ima učiniti opštinskoj vlasti, onda država može za to i ne znati.

Jovan Jovanović: Dovoljno je garancija kad se kaže »kod opštinskih vlasti«.

Jovan Gjonović: Ja sam uneo, da se prijavamora činiti opštinskoj vlasti zbog toga, što ima sela, koja su jako udaljena od sedišta sreske kancelarije, često puta po 5—6 časova, te bi to u mnogome sprečavalo ljude i oduzimalo im vremena, ako bi morali ići državnoj vlasti radi prijave. Da bi se pak izbegle rdjave posledice, koje bi mogle poteći otuda, što bi se ta prijava podnosila opštinskim a ne državnim vlastima, ja mislim, da opštinske vlasti primljene prijave moraju da sprovedu državnoj vlasti.

Dr. Ninko Perić: Ja sam lteo da predložim ovo čime je završio g. Gjonović, da dodamo, da je opštinski sud dužan pismeno dostaviti državnoj vlasti podnete mu prijave. G. Gjonović misli, da se po sebi razume, da će sud to učiniti, ali ja nalazim da treba da stavimo ovde, da je opštinski sud dužan to učiniti.

Milorad Vujičić: Ja mislim, da mi moramo ostati pri redakciji, da se prijave moraju podnositi državnoj vlasti. To moramo učiniti iz razloga javne bezbednosti, koje je izneo g. referent a i zbog toga, što u pojedinim krajevima još nemamo opštinskih vlasti i onda bi ljudi došli u jednu nepriliku, jer im opštinske vlasti ne mogu dati ovakve dozvole, te bi ovaj zakon za mnoge bio iluzoran. To je jedno, a drugo je to da naši sreski centri nikad nisu tako udaljeni od pojedinih sela, kao što g. Gjonović reče, te da će jednome građaninu, koji želi da drži ili nosi oružje, biti teško da jedanput u godinu dana ode toj vlasti i potraži, da mu se da dozvola za to. Sem ovoga u prilog ove redakcije govori i to, što će državna vlast na ovaj način imati uvek mogućnosti, da lakše vrši kontrolu i zna koji su ti ljudi, koji nose oružje ili ga drže u kući. Zato sam ja za to, da se ova stvar primi onako kako je predlaže g. referent Ministarstva.

Vojislav Lazić: Ja nalazim, da je dovoljno, da se prijava može učiniti opštinskoj vlasti. Državne Vlasti održavaju vezu sa opštinskim vlastima za mnoge druge poslove pa će je održavati i u ovom pogledu. A ako nema u nekim mestima opštine, ima drugih starešina u selu, pa će oni uzeti te prijave i doneti

ih policijskoj vlasti i reći: u mom selu prijavili su puške ti i ti ljudi i evo spisak njihov i njihovog oružja.

Mi, gospodo, ne pravimo zakon, koji će imati da se brine samo za pojedine krajeve, već za celu zemlju. Pala je reč da mi nemamo organizovanih opština u svima krajevima naše zemlje, i samo zbog toga što nemamo organizovanih opština u jednom delu naše države, treba dakle da napustimo istaknuti princip i u drugim delovima i da teramo ljude da idu policijskim vlastima i ako imaju svoje opštine kod kojih mogu ovaj posao svršiti. Prema tome ja potpomažem predlog, da je dovoljno, da se prijava učini samo opštinskim vlastima.

Potpredsednik dr. Svetislav Popović (čita čl. 2.): »Svaki građanin, koji drži vatreno oružje, pušku ili revolver dužan je prijaviti opštinskoj vlasti kakvo oružje ima. To je dužan učiniti i pri promeni oružja«.

Referent g. Ministra Unutrašnjih Dela načelno je primio ovaj predlog ali da ne glasi »opštinskoj vlasti« nego da glasi »državnoj vlasti«. Ima reč g. referent.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Dela **Žika Lazić:** Ja bih to, gospodo, primio u krajnjem slučaju, ali ja ponova moram da naglasim i ja vas opet molim, da imate u vidu to, da opština nemamo svuda naročito u južnim krajevima, a i tamo gde ih u nekim mestima ima, nisu organizovane, jer tamo nemamo delovodja, nemamo pismenih ljudi, a, gospodo, i po Ustavu opštine nisu odgovorne za javnu bezbednost. To je stvar čisto upravnih vlasti. I najзад, gospodo, zašto da opterećujemo opštine, da se one brinu o poslovima državnih organa.

Izvestilac **Jovan Magovčević:** Oružjem se zove puška, revolver, mitraljez, top i t. d. Sve je i oružje i oružje. U prvom članu prema tome trebalo je da se kaže »puška ili revolver«. (Čuje se: To je primljeno.)

Potpredsednik dr. Svetislav Popović: Glasao se o predlogu po redakciji, koju prima g. referent Unutrašnjih Dela, a koji glasi: »Svaki građanin, koji drži vatreno oružje, pušku ili revolver, dužan je prijaviti državnoj vlasti kakvo oružje ima. To je dužan učiniti i pri promeni oružja«. Ako taj predlog bude odbijen, glasao se o predlogu g. Gjonovića. Gospoda, koja primaju takav predlog kakav sam ga pročitao neka izvole sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Gospodo, predlog je primljen po redakciji, koju prima i g. referent Ministra Unutrašnjih Dela.

Jovan Gjonović (čita član 3.): »Ko se ogreši o propise čl. 2., kazniće se od 100—500 dinara kazne ili zatvorom do 14 dana i konfiskovanjem neprijavljenog oružja«.

Potpredsednik dr. Svetislav Popović: Ima reč g. Ninko Perić.

Dr. Ninko Perić: Ja mislim, da bi dobro bilo da se ostavi jedan rok do koga ima da se izvrši prijava oružja. (Čuje se: To je u prelaznim naredjenjima.)

Izvestilac **Jovan Magovčević:** Tu bi trebalo dodati: da će se izvršiti konfiskacija oružja, a ako ko to ne učini, pa da taj dodatak glasi: »I konfiskovanja neprijavljenog oružja«.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Dela **Žika Lazić:** Ja bih molio, da ostane kaznena sankeija za greške ako ne prijavi i da ona ostane opšta, tako da bude jedna sankeija za sve prekršaje, koji se tiču nošenja oružja i da se to ne dvoji. Na posletku to je

isto tako važno da se zna, ko drži oružje i koliko ima oružja, kao i kad se nosi oružje. Jer kad budu male kazne, onda se može naoružati čitav red ljudi ili jedan čitav kraj reskirajući da plati tu malu kaznu. Prema tome ja bih molio, da ostane opšta sankcija i da se to unese u jedan član i da tako ostane.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Mogli bismo ovo učiniti, što se tiče kaznene sankcije, kad budemo raspravljali član 9.

Jovan Gjonović: Molim Vas gospodo, da je, jedno isto nositi i držati oružje, mi ne bismo ni raspravljali o ovome i ne bi bila primljena moja redakcija, nego ona redakcija kako je izišla iz sekcije. Vi ne možete kazniti podjednako onoga, koji samo drži pušku i vatreno oružje i onoga, koji upotrebi to oružje i nosi ga na drum i na putu. Pretpostavlja se, da onaj, koji drži pušku kod kuće, nema rdjavu nameru i da ne ide da plačka i da ara, već samo da brani sebe i svoju imovinu. I onda drukčije morate kazniti njega, ako se on zaboravi te ne prijavi svoje oružje, ili ako je nepismen te ne ume da ga prijavi, ili ako mu nije naredba o prijavi došla do znanja; a drukčije morate kazniti onoga, ko zgrabi pušku i ide po drumovima, ubija i pljačka. Ovaj drugi, gospode, ima rdjave namere i njega onda možete kazniti po odredbama čl. 9., ne možete ga kazniti istom kaznom kao onoga, koji kod kuće drži oružje.

Referent Ministarstva **Žika Lazić**: Zato je sud tu, da ceni visinu kazne od 1 do 3 meseca.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Glasaćemo o predlogu u redakciji, koju je primio odborski izvestilac, a koji glasi: »Ko se ogreši o propise člana 2., kazniće se od 100—500 dinara kazne ili zatvorom do 14 dana i konfiskovanjem neprijavljenog oružja—u korist državne kase«. Gospoda, koja primaju ovakav predlog neka izvole sedeti, a koja su protiv neka ustanu. (Većina sedi.) Objavljujem, da je predlog primljen. Prelazimo sad na raspravu člana 1. odnosno sada člana 4.

Jovan Gjonović: Gospodo, ja bih učinio prvo jedan predlog, koji je više formalne prirode a to je, da se reči: »držati i« izbace. To treba da ispadne. Zatim bih predložio u drugom stavu jednu izmenu, pa da se kaže: »od ovoga se izuzimaju: oni službenici, koji po svojoj službi i pozivu imaju pravo ili im je dužnost oružje nositi. Takođe se izuzimaju narodni poslanici i novinari«.

Ja predlažem dakle, da se ova poslednja rečenica doda ovome stavu. Dozvolite mi sada, da vam objasnim za što sam ovo učinio. (Čuje se: Znamo unapred.) E, onda ćete u toliko pre primiti ovo što ja predlažem. Ja sam to učinio zato, što se je dešavalo i što se dešava i sad, da narodni poslanici budu napadnuti fizički i to od organa vlasti, a da oni nemaju zakonskoga načina da se brane, te bismo nu onda ovim dali priliku da se brani oružjem; odnosno da ne mora tražiti dozvolu da oružje može nositi. To bi, gospodo moja, bila jedna vrsta zaštite imuniteta. Drugo, ja tražim, da se i novinarima dozvoli da mogu nositi oružje. Ako se samo setite onoga, što je pisano po novinama i onoga, što je izneseno u interpelacijama Vladi upućenim, vama će ova stvar biti jasna. Novinari su tučeni u mraku od lica, koja nose koparan i mundir. Da su ti ljudi imali oružje oni, gospodo, ne bi bili napadnuti. Ja ovo tražim za to, da taj red ljudi, koji daje najčešće opravdanu kritiku rada drž. organa, ne bi bili svedeni na jedan mizeran položaj, da im se može desiti ono, o čemu je bilo pisano u listovima, na ime, da su bili bijeni kao životinje.

Eto, zato ja i tražim, da im date prilike, da se sami zaštite i na taj način brane. Dakle u odbrani javne reči i poslaničkog imuniteta ja sam tražio, da se kao dodatak i ova poslednja rečenica doda, a Vi, gospodo, odlučite kako hoćete.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Gospodo, ja primam izmenu u stavu I., a ovu drugu izmenu ne mogu da primim. Ja ne bih mogo dozvoliti da se pravi ovde jedan izuzetak, već treba da i za poslanike i novinare važi ono što važi i za ostale građane. Što za ove poslednje važi, mora da važi i za novinare i za poslanike. Najzad, gospodo, vi znate, da se u Parlamentu ne sme nositi oružje, a kad biste vi ovo sad dozvolili, šta bi bilo? Onda bi trebali u parlamentu po hodnicima lepo da imamo soške, pa da mi poslanici, kad sa oružjem dolazimo, lepo ostavljamo svoje puške u soške. Mi ne možemo Parlament da pretvorimo u kasarnu.

Milorad Vujčić: Gospodo, ja smatram, da bismo mi dali vrlo ružnu sliku o sebi, kad bismo usvojili ovo što predlaže g. Gjonović. Kakva bi to slika bila, da smo mi u ovoj zemlji doterali da moramo oružati poslanike i novinare. Sa tim se ja nikako ne mogu složiti, jer šta je ostalo onda za onaj drugi svet! Molim vas, da predjemo preko toga i da to odbacimo.

Jovan Gjonović: Molim za reč.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ne mogu vam dati reč, jer ste već govorili.

Dr. **Slavko Šećerov**: Ja predlažem, da se reči »okružne ili županijske vlasti, u Dalmaciji i Sloveniji, kotarska poglavarstva« izbrisu i mesto te reči da dodju reči »sreske i kotarske vlasti«. Prva bi alineja onda glasila: »Niko ne može nositi vatreno oružje bez pismenog odobrenja sreske i kotarske vlasti, a u gradovima van okruga (županija) mesne državne vlasti«.

Jovan Jovanović: Ja sam, gospodo, konstatovao, da se mi svi u duši slažemo sa ovim što je rekao g. Gjonović i što on predlaže, ali moram izjaviti, da to apsolutno ne može niko primiti, niti o tome ko želi rešavati.

Jovan Gjonović: Ceo je ovaj zakon jedna državna sramota.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč referent g. Lazić.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Dela **Ž. Lazić**: Dodatak koji je predložio g. Šećerov mislim, da ne bi bio oportun s toga, što je mnogo veća garancija, kad dozvolu daju više vlasti i kad one to daju po predlozima nižih vlasti. Gospoda su baš ovde, kad se govori o zloupotrebama, koje se mogu činiti po ovom zakonu, govorila o tome, da te zloupotrebe ne bi trebalo činiti i kad je reč već o tome, onda će mnogo manje zloupotreba biti, ako te dozvole daju više vlasti, koje imaju više svesti i odgovornosti o svome radu. S toga bih molio, da ostane ovako kako je sekcija predložila.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja ne primam predlog g. Šećerova.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč g. Lazić.

Vojislav Lazić: Ja opet, gospodo, hoću da učinim jednu napomenu povodom moga sinošnjeg mišljenja, koje sam izneo. Mi opet dolazimo ovde u jednu kontradikciju. Traži se da niko ne može nositi vatreno oružje bez pismenog odobrenja okružne i policijske vlasti, a odobrava se držanje istog i bez toga odobrenja. Sada ja, gospodo, imam oružje, ali ga ne smem nositi, to jest upotrebiti, jer treba da

tražim od okružnog načelnika, da mi dozvoli da ga mogu nositi i upotrebiti i onda kad budem obilazio svoju njivu i tukao štetočine, ili štitiu svoju imovinu od kurjaka i drugih zverinja, lopova, hajduka i drugih rdjavih ljudi. Za to sve ja treba da imam dozvolu od okružnog načelnika. Ja stojim na tome staništu, da u ovom pogledu ne treba da bude ograničenja, jer bi ovako značilo, da će mi okružni načelnik reći: ja vam odobravam da imate oružje, ali vam ne mogu odobriti, da ga upotrebite i ako bi ga ja bez dozvole upotrebio, ja ću ići pod sud i biti kažnjen sa tri meseca zatvora.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Diskusija je završena. Glasaćemo o predlogu sekcije sa izmenama, koje je primio gospodin izvestilac, da se ona reč: »držati« izbacii. Ko je za to, da se ovaj predlog ovako izmenjen primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Predlog je, gospodo, primljen.

Prelazimo na diskusiju člana 2. Treći stav čl. 2. otpada i onda se otvara diskusija o prvom i drugom stavu. (**Milorad Vujičić**: A šta je sa članom 3. po projektu?) Stav 1. i 2. imaju da ostanu sa redakcijom izmene, koja je primljena, da se izbrise reč »držanje«, a stav 3. otpada posle ovoga što su primljeni ovi članovi po predlogu gospodina Gjonovića. Prelazimo sada na član 3. projekta. Ima reč gospodin Vujičić.

Milorad Vujičić: Gospodo, ja mislim, da stilizacija člana 3. nije dobra. Prvo, nije precizirano šta su vojničke puške. Ali ostavimo to na stranu. Drugo, što mi se ne dopada, to je ova druga rečenica, koja kaže: »Takve puške oduzeće se od istih, koji su ih do sada imali i predati vojnim vlastima«. Ja smatram, da su puške svojina dotičnih građana i da se po Ustavu ne mogu ovako oduzeti bez ikakve naknade. S toga bih predložio, da ovaj član glasi ovako: »Za vojničke puške, kojima je vojska naoružana, niko ne može dobiti oružni list. Ove puške, ako imaju karakter iz člana 5. ovoga zakona, oduzeće se od onih, koji ih sada imaju i predati vojnim vlastima, pošto ove isplate odgovarajuću vrednost za njih.«

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ne mogu da primim takav predlog, jer mnogo njih imaju državne puške, koje su za vreme rata prisvojili, a koje su državna svojina, za koje se ne može dokazati, da su kupljene.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč gospodin Vilović.

Osman Vilović: Ja bih se složio sa predlogom gospodina Vujičića, ali bih bio za to, da se posle reči »takve puške oduzeće se od onih, koji su ih do sada imali i predati vojnim vlastima« dodadu reči: »Ovo važi i za one neslužbene organe, koji su do sada u službi javne bezbednosti upotrebljavani«.

Ja molim, da se ovaj dodatak usvoji iz razloga, da mi ne pravimo nikakvo ograničenje u pogledu osnivanja gradskih gardi. Vi znate, da su te garde u Makedoniji mnogo zala počinile i one još i danas tamo postoje. I da se ne bi dešavale ovakve neprijatnosti i zločina, ja molim, da se ova moja stilizacija usvoji sa ovim dodatkom, koji činim, a koji glasi: »Za vojničke puške, kojima je vojska sada ili ranije bila naoružana, niko ne može dobiti oružni list. Ovakve puške oduzeće se od onih, koji su ih do sada imali i predati vojnim vlastima. Ovo važi i za one neslužbene organe, koji su do sada u službi javne bezbednosti upotrebljavani«.

Referent Ministarstva **Žika Lazić**: Ja bih mogao primiti predlog gospodina Vujičića, ali sa jednim ograničenjem, da se kaže zamo za one puške čiju punu pravnu, legalnu sopstvenost sopstvenici dokažu, jer najveći deo tih pušaka došao je u ruke današnjih sopstvenika na taj način, što su ih oni prilikom povlačenja austrijske vojske svuda prigrabili i ako je izdata bila naredba, da je to državna svojina, da se treba predati vojsci, jer je takvim oružjem naoružana i naša vojska kao na primer Manliherove puške, pa ipak kod našeg naroda ima mnogo takvoga oružja, koje je potrebno vojsci. Sem toga opasno bi bilo ostaviti to oružje u većoj meri, jer bi se činile zloupotrebe na primer ako neko ima municiju, a nema puške ili ima pušku, a nema municije, krao bi od države, da bi se mogao služiti jednim ili drugim. Ja bih molio, da ostane takvo ograničenje, da se naknada isplaćuje samo onima, koji dokažu, da su pušku dobili pravnim, legalnim putem.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam predlog gospodina Vujičića sa izmenama gospodina Lazića, da se da nadoknada samo onome, koji dokaže, da je kupio, a isto tako što se mene lično tiče primam i ovaj dodatak gospodina Vilovića, jer i ja sam protiv fašista i kojekakvih gardi i ja sam za to, da se unese ovaj dodatak.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Molim, gospodine izvestioče, je li i za puške, koje su bile u upotrebi vojske, a koje danas nisu?

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Da, i za to puške.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč gospodin Angjelić.

Pavle Angjelić: Gospodin referent je istakao ovde jedno vrlo važno pitanje o savesnosti i nesavesnosti pritežavanja oružja. Pošto je nemoguće dokazati pravnim putem ko savesno, a ko nesavesno pritežava cruzje, držim, da je njegov predlog pogrešan i da se u opšte ne sme uzeti za osnovicu prosudjivanje, da li neko savesno pritežava oružje ili nesavesno, prvo zato, jer se za onoga, koji je pušku nabavio i ima je, pretpostavlja po zakonu građanskom, da je njegova pravna svojina i da je savesno pritežava. Vlast koja drži, da je on nesavesno pritežava, dužna je da dokaže da je nezakonitim putem nabavljena. Zbog toga ja mislim, da se to smatra za legalno sredstvo, a ne ono što je gospodin referent napomenuo, da svako ko pušku ima, dokazuje otkuda mu je. Vlast neka dokazuje, da je nelegalno nabavljena. To je jedno. Drugo, pušaka imamo danas u narodu samo onih, koje su bile vojničke, jednog, drugog, trećeg ili četvrtog sistema. Mi drugih pušaka nemamo. Ja to tvrdim, jer mi je poznato. Čak i one puške sa kapslama, bile su vojničke. Moj otac je ratovao sa takvom puškom i ja sam je imao sve do dolaska Austrijanaca u kući. I ta je puška bila vojnička. S toga držim, da je ovaj termin toliko širok, da bih se ja ograničio na ovo tumačenje, a što se tiče stilizacije, o tome bi se moglo reći: da svaki koji ima pušku bez obzira, da li je vojnog, državnog sistema, da se smatra, da je savesno pritežava i da se ne može oduzimati dotle, dok mu se ne da naknada za to. Ako državi treba, kao što je bio slučaj, puška francuskog sistema, ona neka mu je oduzme, ali zato neka mu da drugu. Ako hoće da ima isti sistem puške za naoružanje, neka oduzme puške, ali neka da naknadu. Kako je došao, kako je dobio pušku, vlast to može dokazivati, ali se pretpostavlja, da je zakonskim putem do puške došao. Ja molim, da se puške ne oduzimaju bez naknade, pa bila ona vojnička ili kakva

bila, izuzimajući ako vlast dokaže, da se je do nje nezakonitim putem došlo.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč gospodin Vujičić.

Milorad Vujičić: Ovo smo pitanje pretresali u sekciji i zato ja nisam htio da govorim o načinu kako mogu ljudi da dodju do pušaka za koje nema dokaza. Nije istina, da su ljudi samo za vreme rata došli do pušaka. Vi znate, država je pre rata, javno prodala 700 hiljada pušaka i 11 miliona metaka. To je bilo pre rata. Ljudi su onda kupili puške i zadržali ih i danas nemaju nikakvih dokaza. Gospodin Angjelić je vrlo lepo istakao pretpostavku za onoga, koji ima takvu stvar da je legalnim putem došao do nje. Ako vlast misli, da nije tako, dužna je da dokaže. Iz moga predloga ne vidi se, da se zaštićuju ljudi, koji su nelegalnim putem došli do oružja, nego se traže dokazi i naknada za oduzeto oružje.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ima reč gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja sam, gospodo, htio da izjavim, da se slažem s predlogom gospodina Vujičića. Ja mislim, da mi ne možemo donositi nekakvu odredbu, da vlasti mogu bez ikakvih dokaza da oglase, da su svi građani došli na nelegalan način do pušaka i da njihov legalan posed dokazuju. To je nemoguće. Za svakoga koji drži pušku pretpostavlja se, da je došao do nje na legalan način, ako ko hoće da to konstatira neka dokaže. Zato ja mislim, da je ovaj predlog gospodina Vujičića dobar i da ga treba primiti onako kako je on predložen.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Pošto su pala dva predloga gospodina Vujičića i gospodina Vilo-
vića, ja bih molio gospodu, da se sporazumeju.

Referent Ministarstva **Žika Lazić**: Ja bih molio, da se izuzmu puške sadašnjeg naoružanja.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Gospodo, ima dva predloga. Jedan je gospodina Vujičića, da se oružje uzima uz naknadu i drugi gospodina Vilo-
vića, da se ima oduzeti oružje i od privatnih lica, koji su pomagali službi javne bezbednosti, one puške, koje su danas u naoružanju vojske. Ja ću staviti na glasanje.

Vojslav Lazić: Ja mislim, da treba najpre pročitati stilizaciju prvu. Ja ne znam zašto se meša ranije naoružanje. Treba da bude podjednako, za sve bez izuzetka.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Predlog gospodina Vujičića kod člana 3. glasi: »Za vojničke puške, kojima je vojska naoružana, niko ne može dobiti oružani list. Ove puške, ako nemaju karakter oružja iz člana 5. ovog zakona, oduzeće se od onih, koji ih sada imaju i predati vojnim vlastima, pošto ove isplate odgovarajuću vrednost za njih«. A dodat-
ak gospodina Vilo-
vića kod člana 3. glasi: »Ovo važi i za one neslužbene organe, koji su do sada u službi javne bezbednosti upotrebljavani«.

Dr. **Ninko Perić**: Ja bih molio, da se drugi deo izostavi. Jer država je dala oružje i država će oduzeti. Mi nemamo ovlašćene garde, pa da im oduzimo oružje.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja ne primam kao izvestilac da otpadne drugi deo to jest ono, što je predložio gospodin Vilo-
vić.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Glasaoe se o članu 3. kao što je primio gospodin referent. Prvo ćemo glasati o predlogu gospodina Vujičića bez ovoga dodatka na kraju. Pošto predlog gospodina Vujičića primaju sva gospoda poslanici, taj deo je

primljen. Sad imamo da glasamo o dodatku po predlogu gospodina Vilo-
vića. Ovo važi i za one neslužbene organe, koji su do sada u službi javne bezbednosti upotrebljavani. Gospoda, koja primaju predlog gospodina Vilo-
vića, neka izvole sedeti, a gospoda, koja su protiv neka izvole dići ruku? (Većina diže ruke.) Predlog je dakle odbačen.

Prelazimo na raspravu daljih članova. Želi li ko reč kod člana 4.? (Niko se ne javlja za reč.) Pošto se niko ne javlja za reč, proglašujem, da je član 4. primljen.

Prelazimo na član 5. Kod člana 5. nije se niko javio za reč. Proglašujem, da je član 5. primljen.

Prelazimo na član 6. Pošto se niko ne javlja za reč, proglašujem, da je član 6. primljen.

Prelazimo na član 7. Ima reč gosp. Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja tražim, da član 7. otpadne. Ovo što je kazano u članu 7. o zabrani držanja oružja i da će se prema onima, koji se ogreše povesti kazneni postupak, učinjeno je za to što je prvo bilo zabranjeno držanje oružja, pošto je držanje oružja slobodno, to onda ovo treba da otpadne.

Referent Ministarstva načelnik **Žika Lazić**: Ovde je propisana procedura šta se radi s tim oružjem. (Glasovi: To je stvar pravilnika.)

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam predlog gospodina Gjonovića.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Gospodin izvestilac prima predlog gospodina Gjonovića, proglašujem, da član 7. otpada.

Prelazimo na član 8. Ima reč gospodin Voja Lazić.

Vojslav Lazić: Ovde se kod člana 8. kaže: da trgovci i prodavci mogu prodavati oružje samo licima, koja imaju odobrenje za nošenje oružja, ali kad je odobreno slobodno držanje oružja ta odredba postaje izlišna.

Jovan Gjonović: Gospodo, ima nešto što je potrebno i da ostane kod člana 8., a ima jedan deo koji treba da otpadne. Ceo drugi i treći stav člana 8. treba da otpadnu. Prvi deo člana 8. treba da bude izmenjen. Mi smo dozvolili ljudima da mogu držati oružje i onda treba dozvoliti da ga mogu i kupiti. Sasvim je logično, kad smo dali pravo, da mogu držati oružje, treba da imaju pravo i da kupe oružje. Kad bi tako bilo, gospodo, državne vlasti bi bile u neprilici, jer ne bi mogle kontrolisati, kako pojedinci dolaze do oružja. I zato predlažem, da prvi stav člana 8. glasi ovako: »Trgovci i prodavci vatrenoga oružja dužni su voditi knjige o prodaji i upisivati ime i zanimanje onoga, koji je oružje kupio, i to su dužni saopštavati vlastima«. Ovakva odredba postoji u svima zemljama, gde je zabranjeno nositi oružje. Država na taj način preko prodavaca kontrolise kad je ko došao do oružja i ima evidenciju ko ga u opšte uzima. Onaj koji neće da kaže da nosi oružje, država ga može i na ovaj način kontrolisati. Zbog toga predlažem da se ovaka odredba člana 8. primi, a da drugi i treći stav otpadnu.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Primam predlog gospodina Gjonovića, da otpadne drugi i treći stav člana 8. i da ostane samo prvi stav po redakciji kako je gospodin Gjonović predložio, samo molim, da se još doda i municija.

Jovan Gjonović: Član 8. po mom predlogu ima da glasi ovako: »Trgovci i prodavci vatrenoga oružja dužni su voditi knjigu prodaje i upisivati ime i zanimanje lica, koje municiju prodaju i to saopštavati državnim vlastima.«

Referent Ministarstva **Žika Lazić**: Ja pristajem na ovu redakciju, a pravilnikom propisao se postupak.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Niko se ne javlja za reč; gospodin izvestilac primio je predlog gospodina Gjonovića, da član 8. glasi u ovoj redakciji kao što je gospodin Gjonović sada pročitao. Prima li Odbor član 8. po redakciji gospodina Gjonovića? (Prima.)

Kod člana 9. niko se ne javlja za reč, član 9. prima se po predlogu sekcije.

Kod člana 10. niko se ne javlja za reč, član 10. prima se po predlogu sekcije.

Isto tako kod člana 11. niko se ne javlja za reč, član 11. prima se po predlogu sekcije.

Dr. **Ninko Perić**: Molim vas, gospodo, sad bi imalo doći prelazno naredjenje, da je policija i državna vlast dužna objaviti narodu i ostaviti rok za prijavu oružja.

Milosav Rajčević: U samom zakonu treba da se objavi taj rok.

Dr. **Ninko Perić**: Ja držim, da treba ostaviti državnoj vlasti, da ona propiše rok, da svaki građanin zna rok do koga mora prijaviti oružje, inače će biti kažnjen.

Referent Ministarstva načelnik **Žika Lazić**: Ja sam mišljenja, da bi se moglo reći: ovaj zakon stupa na snagu posle mesec dana i u tome medjuvremenu ima svaki građanin da prijavi oružje.

Jovan Gjonović: Ne radi se o tome, kad će zakon stupiti na snagu, nego da ljudi, koji drže oružje, dobiju izvestan rok do koga moraju prijaviti državnoj vlasti kakvo oružje drže. Taj rok mora biti što duži, jer ako bude kratak rok, mnogi neće prijaviti oružje i po odredbama ovoga zakona može im biti oružje oduzeto. Zato se ja, gospodo, slažem sa redakcijom gospodina Perića, da se taj rok fiksira u prelaznim naredjenjima ovoga zakona, na ime, da su svi dužni učiniti prijave u roku od najmanje mesec do dva dana.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam predlog gospodina Perića s objašnjenjem gospodina Gjonovića, da se stavi precizan rok, u kome su građani dužni to da učine.

Dr. **Ninko Perić**: Da se bolje razumemo. Ako mi stavimo taj rok u sam zakon, mi ne bismo učinili ništa, jer ljudi ne čitaju zakon. Medjutim mi hoćemo da nateramo državnu vlast, da ona stavi do znanja građanstvu, da su oni dužni u roku od mesec dana ili dva dana da prijave učine. To je mnogo bolje, jer za zakon i njegove propise mnogi ne znaju, a medjutim, naredbe opštinske i policijske vlasti bolje dolaze do naroda te bih ja predložio, da se ovde stavi, da će po stupanju na snagu ovoga zakona državne vlasti pozvati građane, da prijave oružje i unapred im odrediti rok za prijavu držanja oružja.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Primam predlog gospodina Perića.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ko je za ovaj član kako ga je predložio gospodin Ninko Perić, a to je: »Po stupanju na snagu ovoga zakona državne će vlasti pozvati građane, da prijave oružje i unapred će im odrediti rok za prijavu držanja oružja«, taj neka sedi...

Vojislav Lazić: Ja mislim, da je potrebno, da mi odredimo tačan rok, a ne vlast da ga određuje, jer vlast može taj rok da odredi tako, da on bude vrlo kratak.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ko je za predlog gospodina Perića, kako sam ga pročitao, taj neka izvoli sedeti, a koje protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je i ovaj član primljen, i time je u celini ovaj zakon svršen.

Sad ćemo pristupiti glasanju. Gospoda, koja su za to, da se ovaj zakon primi u celini, neka izvole glasati za, a ko je protiv neka izvole glasati protiv. Molim gospodina sekretara, da izvrši prozivku.

Sekretar dr. **Slavko Šećerov** poziva poslanike da glasaju i oni su glasali ovako: Pavle Angjelić za, Nedeljko Divac za, Jovan Magovčević za, Jovan Gjonović za, Vojislav Lazić protiv, dr. Ninko Perić za, Raja Filipović za, Milorad Vujičić za, Milosav Rajčević za, Halil Beg Hrasnica za, dr. Uroš Stajić protiv, Jovan Jovanović protiv, Mihajlo Živković za, dr. I. Šumenković za, dr. J. Hohnjec protiv, Osman Vilović nije tu, dr. Svetislav Popović za i dr. Slavko Šećerov za.

Predsednik **Miša Trifunović**: Glasalo je, gospodo, svega 16 poslanika, od kojih je 13 glasova za ovaj zakonski predlog, a 3 su protiv. Objavljujem prema tome, da je ovaj zakon primljen u celini. Molim, da izaberemo dva člana za overenje ovoga zakona. Ja predlažem g. izvestioca Magovčevića i g. Jovana Gjonovića. (Primljeno.)

Ima reč gospodin Hohnjec, da da jednu izjavu.

Dr. **Josip Hohnjec**: Ja imam da dam, gospodo, jednu izjavu. Ja sam malo čas saznao, da se sednice Zakonodavnog Odbora drže i da su na dnevnom redu stvari, o kojima smo odlučili, da se o njima ne raspravlja. Ja niti sam znao da Zakonodavni Odbor drži sednice, niti sam na te sednice pozvat ni pismenim ni usmenim putem. Ja sam slučajno došao u Skupštinu, pogledao u salu i tom prilikom u sali nije bilo nikoga, te sam mislio, da ni sednice Zakonodavnog Odbora nema. Medjutim na današnjoj sednici raspravljalo se o porezi na ratne dobitke, koja se tiče cele države. Ja moram protestovati protiv toga zbog toga, što se ne radi prema ugovoru, koji smo mi utvrdili. Ja moram otvoreno da izjavim, da nije postupljeno i radjeno objektivno i po sporazumu i ja moram izraziti žaljenje, što mi katolici i prečanski poslanici bili prisutni prilikom te diskusije i nismo imali prilike da govorimo o stvarima, koje se tiču nas. Stoga ja izjavljujem, da mi ne možemo pristati na rešenje ove stvari, koje krata naša prava i mi smo prinudjeni, da izmenimo svoju taktiku zbog takvog postupanja.

Ja moram izjaviti, da ne priznajemo ovu stvar kao izvršnu i smatramo, da ovo rešenje ne egzistira za nas. Ja bih rado znao šta biste vi kazali i činili, da se na vaš pravoslavni Božić raspravljaju stvari, koje se tiču vas i da u njima ne učestvujete. Stoga ja najodlučnije protestujem protiv toga. To su tako važne stvari, da ja moram protestovati i molim Predsedništvo, da uzme na znanje, da mi protestujemo zbog toga, što se nije postupilo po našem dogovoru, da se u subotu, nedelju i ponedeljak ne drže sednice i da se na sednicama ovim, na kojima ne prisustvuju naši poslanici, ne raspravljaju stvari, koje se tiču cele države, nego samo stvari manje važnosti čisto za Srbiju.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Ja mogu da izjavim g. poslaniku, da i ja i Zakonodavni Odbor žalimo, što moramo držati sednice za vreme velikih praznika katoličkih, ali mi ih držimo zato, što to zahteva velika važnost poslova, koje treba ova dva tri dana da svršimo. Mi držimo, da je u interesu

zemlje i da je bolje za pravilniji rad, da sve uredbe, koje još treba promeniti, dodju na dnevni red, kako bi Zakonodavni Odbor stigao da ih pretrese i reši. Ali pošto u ove dane padaju katolički praznici, Zakonodavni Odbor je prinudjen da i za vreme njihovo radi. U ostalom Zakonodavni Odbor, kao što smo i juče videli, a i danas vidimo, rukovodi se samo faktičkim obzirima državne potrebe. Mogu izjaviti g. poslaniku, da u ovom gledištu nikakvo pravoslavno gledište nije izbilo. (Dr. **Josip Hohnjec**: Ali molim ovde nema naših poslanika,) nego su uvažavani svi obziri koje treba uvažiti. (Dr. **Josip Hohnjec** obraćajući se Šećerovu: Da ste vi u mome položaju, vi biste sasvim drukčije govorili. Mi ćemo promeniti našu taktiku i onda će biti šta će biti.) Ja razumem gospodina poslanika Hohnjeca i razumem njegov težak položaj i teškoću, koju i svi osećamo, što moramo raditi za vreme katoličkih praznika.

Što se tiče sednice, koja je održana juče pre podne, slobodan sam upozoriti na ove činjenice. Dnevni red jučerašnje sednice ustanovljen je po sporazumu predstavnika svih grupa. Sporazum predstavnika svih grupa glasio je, da se sednica zakaže za prekjuče pre podne, ili ako dotle vlada ne bi bila obrazovana, da se odloži za po podne u 4 sata i tako redom od 4 na 10 i od 10 na 4 sata do momenta, dok ne bude vlada obrazovana. Pošto je juče bila poznata stvar, da je medju strankama postignut sporazum i da je Njegovo Veličanstvo kralj već imenovao novu

vladu, to je predsednik Zakonodavnog Odbora u sporazumu sa predstavnicima grupa, koji su bili prisutni, odredio, da se zakaže sednica za 10 sati pre podne. Gospodin predsednik je dao zvoniti svojim električnim zvonceom, slao je i poslužitelje po svima hodnicima i klubovima, sednica nije držana u sali u kojoj Zakonodavni Odbor obično radi, jer je bilo hladno, nego je održana u Ministarskoj sobi, te je to bio razlog da gospoda poslanici nisu bili obavješteni o sednici. Ja žalim, što gospodin poslanik nije bio obavješten, ali sednica je bila sazvana redovno i pravilno i održana.

Dr. **Josip Hohnjec**: Ja konstatujem, da se sasvim drukčije radilo, nego što smo se dogovorili. Ja sam kazao, da se u sednicama, kojima ne prisustvuju naši poslanici, ne mogu raspravljati stvari o porezi kao i o Upravi fondova. To moje gledište potvrdio je i gospodin Pavle Angjelić. Mi smo se dakle bili dogovorili i vi sada dogovor ne ispunjavate. Ja sam kazao, da se na dnevni red mogu stavljati samo sitne stvari, koje su manje važnosti i samo za Srbiju. Ja to konstatujem i ja ću referisati svome klubu, pa ćemo videti šta ćemo dalje učiniti.

Potpredsednik dr. **Svetislav Popović**: Time je sednica završena. Odredjujem pauzu do 4 sata po podne.

(Sednica je prekinuta u 12 časova.)

Produženje XXXV. sednice.

(Početak u 4¼ časa po podne.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, produžavamo sednicu. Na dnevnom redu je: pretres izveštaja II. Sekcije o projektu zakona o žandarmeriji.

Pre nego što predjemo na dnevni red, dozvolite mi, da vam pročitam, da sam primio izveštaj iz V. Sekcije o uredbama Ministarstva Agrarne Reforme, izveštaj IV. sekcije o uredbama Ministarstva Vojnog, Odeljenje za Mornaricu, zatim izveštaj IV. sekcije o uredbama Ministarstva Vojnog i Mornarice, Opšte Vojno Odeljenje.

Molim gospodina izvestioca, za zakon o žandarmeriji. Preći ćemo na načelni pretres, jer nije potrebno da se to čita, pošto vi imate. Otvara se načelni pretres. Gospodo, pristupićemo glasanju, pa ćemo odmah posle preći na specijalan pretres. Stavljam na glasanje, gospodo, ko je za to, da se u načelnom pretresu primi zakon o žandarmeriji on će sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj zakon u načelnom pretresu primljen.

Prelazimo na specijalan pretres. Molim gospodu, da se javi za reč kod pojedinih članova. Gospodo, izvolite se javiti za reč, jer po poslovniku mogu da zaključim primanje, ako se ko sada ne javi.

Gospodo, zaključujem primanje govornika. Kod člana 1. ima reč gospodin Svetislav Popović.

Dr. **Svetislav Popović**: Kod ovoga člana, gospodo, hteo sam da predložim, da je zadatak žandarmerije, da se brine o javnoj bezbednosti i da obezbedjuje izvršenje zakona, da se kaže: »da održava javni red i mir«. To je tehnički termin.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam ovu izmenu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje član 1. ovoga zakona sa ovom izmenom gospodina Popovića. Ko je za to, da se član 1. primi sa ovom izmenom neka izvoli sedeti, a ko je protiv,

neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 1. primljen sa ovom izmenom.

Stavljam na glasanje čl. 2. Ko je za to, da se čl. 2. primi po redakciji sekcije neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 2. primljen po redakciji sekcije.

Ima reč g. Gjonović kod čl. 3.

Jovan Gjonović: Povodom jedne odredbe u čl. 3. hteo sam da kažem nekoliko reči. U ovom članu je predviđeno, da žandari i žandarmerijski oficiri treba da polažu zakletvu Kralju prilikom stupanja u službu. Ovde se kaže na jednome mestu: »Zaklinjem se svemogućim Bogom, da ću vrhovnome zapovedniku narodne oružane sile Kralju Srba, Hrvata i Slovenaca svagda i u svima prilikama biti veran i t. d.« Ja ne znam, gospodo, niti sam čuo, da može jedan javan funkcioner da daje jednu zakletvu, da će biti nekome svagda i u svima prilikama veran. To znači, da će on biti veran nekome i u onim prilikama, ako na primer Kralj šene pameću, ako pogazi Ustav, ako pogazi zakone zemaljske i tako dalje. I ako bi Kralj neki put napustio i zemlju ili pobjegao i tako dalje, on će ipak svagda, znači u svima prilikama, biti Kralju veran! Čak i u tome slučaju ako Kralj pogazi Ustav, ako pozove stranu oružanu silu u zemlju, biće veran Kralju. Znači dakle, da nema prilike uopšte, u kojoj on ne bi morao biti veran vrhovnome komandantu! Gospodo, meni se čini da ovakve odredbe o zakletvi mogle su se donositi u ranije vreme u Turskoj, Austro-Ugarskoj, u Nemačkoj, i uopšte pre evropskog rata. Ali posle evropskog rata, kad se pravna svest narodna prilično razvila kad je krenula napred, kad se traži od funkcionera da samo zakone primenjuju, kad se traži da ne izlaze iz kruga zakona, — u tome vremenu ne možemo tražiti od jednog uniformisanog čoveka, da on može dati tapiju, da će svoga starešinu

poslužiti svagda u svima prilikama, bez obzira i bez ograničenja: Zato vas molim, da se ovo: »svagda i u svima prilikama«, izbaci, ili ako hoćete da to ostane, onda da se zna tačno, da on može polagati zakletvu u onim prilikama, kada Vrhovni Komandant vrši one funkcije, koje je Ustav i zakon zemaljski propisao. Inače ne, gospodo! To sam imao da kažem.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam ovu izmenu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima referent Ministarstva Unutrašnjih Dela.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Dela **Žika Lazić**: Predlog g. Gjonovića ja mislim, da ne treba da se primi. Jer zašto je žandarmerija organizovana vojnički i zašto stoji pod Ministarstvom Vojnim u pogledu discipline i sudstva? To je zato, što se želi da se u njoj očuva čvrsta disciplina, koja je potrebna, da se održi javni red i mir a naročito posle ovih ratova, kada su poremećeni mnogi odnošaji. Zbog toga je baš žandarmerija sastavni deo vojske i onda je ova zakletva uzeta iz zakona o ustrojstvu vojske, a drugi deo u pogledu poštovanja Ustava i zakona dodat je.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Referenti, gospodo, dolaze po mome shvaćanju samo zato, da objasne zašto je nešto ušlo u jedan zakonski projekt i oni bez naročito odobrenja, koje ministar treba da saopšti Zakonodavnom Odboru, ne mogu ovde pred Zakonodavnim Odborom govoriti, da li će se nešto primiti ili ne. Ja protestujem, gospodo, protiv ovoga načina razgovora referenta sa Zakonodavnim Odborom i tražim da dodje Ministar, pa da on kaže, može li se nešto primiti ili ne. Referentova je dužnost samo da kaže zašto je nešto ušlo u neki zakon i ništa više.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, stavljam na glasanje čl. 3. Ko je za to, da se ovaj član primi sa izmenom, koju je predložio g. Gjonović i koju je primio g. izvestilac, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj član 3. primljen sa ovom izmenom g. Gjonovića.

Stavljam na glasanje čl. 4. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 4. primljen.

Kod čl. 5. ima reč g. Popović.

Dr. **Svetislav Popović**: U Sloveniji, gospodo, ima posebnih državnih organa za vršenje službe javne bezbednosti, pa bi trebalo redakcija čl. 5. da glasi ovako: »U sastav žandarmerije ulaze privremeno i kad je potrebno za javnu bezbednost i posebne državne straže i opštinski organi javne bezbednosti«.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam ovu izmenu.

Predsednik **Miša Trifunović**: G. izvestilac prima ovu izmenu g. Popovića kod čl. 5. Ko je za to, da se ovaj član 5. primi po redakciji odborovoj, sa izmenom koju je predložio g. Popović i koju je primio g. izvestilac, neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 5. primljen sa ovom izmenom.

Stavljam na glasanje čl. 6.—23. zaključno. Ko je za to, da se ti članovi prime neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli dići ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da su ti članovi primljeni.

Ima reč g. Popović kod čl. 24.

Dr. **Svetislav Popović**: Kod ovoga člana kaže se, da predpostavljene i službene vlasti u granicama zakona i zakonskih naredaba mogu izdavati naredjenja žandarmeriji za vršenje službe. Radi jače jasnoće koje su predpostavljene vlasti, koje mogu izdavati naredjenja da se kaže: »Žandarmerija vrši svoju službu po naredjenju pretpostavljenih žandarmerijskih i službenih vlasti u granicama zakona«.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam ovu izmenu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, stavljam na glasanje čl. 24. sa ovom izmenom. Ko je za to, da se ovaj član primi sa predloženom izmenom neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 24. primljen.

Ima reč g. Svetislav Popović kod čl. 25.

Dr. **Svetislav Popović**: Gospodo, u čl. 25. u drugom stavu ima jedna redakciona pogreška. Tu stoji »Kraljevski namesnici«, a treba da se kaže »pokrajinski namesnici«. Kraljevski namesnici po Ustavu su drugi organi.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Primam tu izmenu.

Dr. **Svetislav Popović**: Ja imam drugi predlog. U zadnjem stavu rečeno je: »U hitnim i važnim slučajevima, koji ne trpe odlaganja, mogu sudske vlasti tražiti i neposredno od žandarmerije izvršenje zakonske službe ili naloga«. Ovo odgovara za Srbiju odnosno za one krajeve, koji imaju to ustrojstvo vlasti, gde isledjenje u krivičnim predmetima vodi policijska vlast, ali za prečanske krajeve, gde su sudske vlasti isledne vlasti, to ne odgovara i trebalo bi da je redakcija ovakva, da se izostave prve reči u zadnjem stavu, pa da počne ovim: »Sudska vlast, sudovi i državni tužiocci mogu tražiti i neposredno od žandarmerije izvršenje zakonske službe ili naloga«.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Primam ovu izmenu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam, gospodo, na glasanje čl. 25. sa ovom izmenom g. Popovića. Ko je za to da se ovaj član primi ovako neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 25. primljen.

Stavljam na glasanje članove 27. do 31. zaključno. Ko je za to, da se ti članovi prime neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da su ti članovi primljeni.

Kod čl. 32. ima reč g. dr. Popović.

Dr. **Svetislav Popović**: Po 32. članu rečeno je, da je žandarmerija ovlašćena da upotrebi oružje samo kad je potrebno. Mislim, da je tu trebalo detaljnije reći. Ja bih predložio, da posle tačke 5. bude dodan stav, koji će glasiti:

»Kad žandarm upotrebi oružje, mora čuvati ljudski život u koliko je moguće, pa da je tom prilikom dopušteno služiti se manje opasnim oružjem, nožem ili sabljom. Pri upotrebi oružja mora paziti na to, da ne trpe štetu nevina lica«.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam ovu dopunu.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 32. sa pročitanim izmenom. Ko je za to da se ovaj član primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 32. primljen.

Na glasanju su članovi 33., 34. i 35. Ko je za to, da se ta tri člana prime neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da su ovi članovi primljeni.

Kod 36. člana ima reč g. Svetislav Popović.

Dr. Svetislav Popović: Kod 36. člana tačke 7. valjalo bi da se stavi u dužnost komandirima žandarmerijskih stanica, da imaju po krivičnim delima podnositi prijave vlastima, koje su nadležne za isledjenje.

Izvestilac **Jovan Magovčević:** Ja primam ovu dopunu.

Predsednik **Miša Trifunović:** Stavljam na glasanje čl. 36. sa dopunom g. Popovića, koju je primio g. izvestilac. Ko je za to, da se taj član primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 36. primljen.

Na glasanju su, gospodo, članovi 37. i 38. Ko je za to da se ti članovi prime neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da su članovi 37. i 38. primljeni.

Kod čl. 39. ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Gospodo, u ovome zakonu ima dosta žandarmerijske pozicije. Mi smo vezani vremenom i mi nismo imali vremena da o njemu detaljnije prodiskutujemo i da iz ove pozicije nešto izbacimo. U tački 4. n. pr. kaže se, da može biti primljen u žandarmeriju: »ko je telesno i duševno posve zdrav«. Ova reč »posve« nezgodna je i treba je izbaciti i kazati: »da je telesno i duševno zdrav«. To je jedna sitnica, ali izlišna i molim da se moj predlog primi.

Izvestilac **Jovan Magovčević:** Primam ovu izmenu, jer ne menja suštinu stvari.

Predsednik **Miša Trifunović:** G. Izvestilac prima izmenu g. Gjonovića. Ko je za to, da se ovaj član primi sa ovom izmenom neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 39. primljen.

Gospodo, na glasanju su čl. 40. i 41. Ko je za to, da se prime neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da su oba člana primljena.

Kod čl. 42. ima reč g. V. Lazić.

Vojislav Lazić: Gospodo, ja sam hteo da učinim predlog za dopunu čl. 42. U tački 3. kaže se: »Rezervni oficiri da su svršili od građanskih škola najmanje 6 razreda gimnazije ili koju drugu srednju ili stručnu školu i da nisu stariji od 30 godina«. Ja sam hteo da dodam: »ili da su učestvovali u srpsko-austrijskom ratu«.

Izvestilac **Jovan Magovčević:** Primam ovu izmenu.

Predsednik **Miša Trifunović:** Stavljam na glasanje čl. 42. sa dopunom g. Lazića. Ko je za to, da se primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 42. primljen.

Stavljam na glasanje čl. 43. Ko je za to, da se taj član primi, neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 43. primljen.

Kod čl. 44. ima reč g. J. Gjonović.

Jovan Gjonović: Gospodo, iz ovog zakona vidi se jedna stvar sasvim jasno: Žandarmerija je jedan od organa državnih, koji je pod komandom ili nadležnošću dva ministra: Ministra unutrašnjih dela i ministra Vojnog. I uvek se stavlja, kad se o nadležnosti govori, na prvo mesto Ministar Vojni, pa onda Ministar Unutrašnjih Dela, ina da žandarmerija u prvom redu vrši dužnosti, koje joj nalaže Ministar Unutrašnjih Dela, pa tek onda one, koje naredjuje Ministar Vojni. Iz čl. 44. vidi se ko može biti kandidat za stupanje u školu, pa se kaže, da to mogu biti: a) aktivni žandarmerijski narednici i t. d., a pod b) rečeno je: »rezervni oficiri-potpuručnici ili

poručnici, koji su svršili trgovačku akademiju«. Ja bih bio za to, da se red izmeni, pa da na prvom mestu mogu biti primljeni oni, koji su svršili više škole, pa onda oni drugi, koji imaju lošije kvalifikacije. Svakojako, biće bolji za školu rezervni oficiri, koji su svršili trgovačku akademiju i docnije kao administrativni žandarmerijski oficiri, nego li aktivni žandarmerijski narednici. Ja bih dakle bio za to, da se na prvom mestu stave rezervni oficiri, koji su svršili stručne škole, pa onda žandarmerijski narednici.

Izvestilac **Jovan Magovčević:** Pošto se ne menja suština, to primam predlog g. Gjonovića.

Predsednik **Miša Trifunović:** Stavljam na glasanje čl. 44. sa dopunom g. Gjonovića. Ko je za to, da se ovaj član primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je čl. 44. primljen.

Gospodo, na glasanju su članovi 45. do 53. zaključno. Ko je za to, da se ti članovi prime neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da su ti članovi primljeni.

Kod čl. 54. ima reč g. Svetislav Popović.

Dr. Svetislav Popović: Gospodo, u čl. 2. ovoga zakona predvideli smo, da žandarmerija u pogledu stručne nastave pridata je Ministru Unutrašnjih Dela i onda bi bilo saglasno tome trebalo stav 2. čl. 54. redigovati ovako: »Program ispita za oficirske činove utvrđuje se Kraljevom uredbom na predlog Ministra Unutrašnjih Dela, a u sporazumu sa Ministrom Vojnim i Mornarice«.

Izvestilac **Jovan Magovčević:** Primam ovu dopunu.

Predsednik **Miša Trifunović:** Stavljam na glasanje čl. 54. sa dopunom g. Popovića, koju je g. izvestilac primio. Ko je za to, da se čl. 54. kao takav primi neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 54. primljen.

Na pretresu su članovi 55. do 79. zaključno. Ko je za to, da se ti članovi prime neka izvoli sedeti, ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da su članovi od 55. do 79. zaključno primljeni. Ima reč g. Gjonović kod čl. 80.

Jovan Gjonović: Gospodo, vi ste kazali, da u žandarmeriju mogu biti primljeni vojnici, koji su služili stalni kadar, a nisu stariji od 35 godina, znači, da do 35 godina mogu biti primljeni u žandarmeriju. Pa onda čl. 80. kaže: »Žandarmi se mogu ženiti posle tri godine služenja u žandarmeriji s tim, da ukupan procenat oženjenih ne može preći 30% formacijskog stanja žandarma, kaplara i podoficira. Čim ste vi kazali, da mogu biti primljeni u žandarmeriju ljudi do 35 godina, a svakojako znate da se naš seljak ženi prilično rano — onda ja ne znam, da li ćete moći po ovim propisima, koje ste doneli, stvoriti žandarmeriju, ako primite samo 30% ženjenih. Ja mislim, da biste morali da izbegnete uzimanje kojekakvih ljudi u žandarmeriju, kao što ste i sad učinili. — Uzeli ste ljude, koji su nesposobni za službu. Naši se ljudi žene rano i onda nećete moći dobrim elementom popuniti žandarmerijski kadar. S toga ja bih predložio, da se procenat od 30% poveća i da se kaže, da ženjenih može biti do 50%.

Referent Ministarstva Unutrašnjih Dela **Žika Lazić:** O tome je razmišljala komisija, koja je ovaj projekat radila, ali se na praksi pokazalo, da je sa ženjenim žandarmima vrlo teško manipulirati, jer ih je teško premeštati, jer ako je ženjen, ne možete ga

premestiti. Sad je medjutim potrebno, da se oni mogu lako premeštati sa jednoga mesta na drugo i ostavljen je za sadašnje prilike ovaj procenat, a doznije se može i menjati.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Posle ovoga objašnjenja gospodina referenta ne mogu primiti predlog g. Gjonovića.

Predsednik **Miša Trifunović**: G. izvestilac ne prima ovaj predlog g. Gjonovića. Stavljam na glasanje čl. 80. Ko je za to da se primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 80. primljen.

Kod čl. 81. ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Gospodo, u čl. 81. kaže se ko može da vrši raspored oficira komandantskog položaja. Tu se veli, da će se taj raspored vršiti na predlog Ministra Vojnog, koji se predhodno o tome sporazumeva sa Ministrom Unutrašnjih Dela. Pošto je žandarmerija jedan organ javne bezbednosti, organ Ministra Unutrašnjih Dela, može biti 90% više nego Ministra Vojnog, meni se čini, da to tako ne bi trebalo da bude, nego da se kaže, da Ministar Vojni ne može bez pristanka Ministra Unutrašnjih Dela niti da premešta niti da ih smenjuje. Zato bih predložio ovakav dodatak: »Bez odobrenja Ministra Unutrašnjih Dela ne može se ni postaviti ni smenjivati, niti premestiti ma koji žandarmerijski viši oficir«. Tu bi bilo naglašeno, da Ministar Vojni ne može da barata žandarmerijom po svome nahodjenju; nego, pošto je služba javne bezbednosti pod Ministrom Unutrašnjih Dela, onda neka se Ministar Unutrašnjih Dela dobro promisli: koga će da postavi, koga da premešta ili otpusti i t. d. Jer ako ovako ostavimo, onda će Ministru Unutrašnjih Dela da se nameću viši oficiri kako hoće Ministar Vojni, dok medjutim za službu javne bezbednosti ne nosi odgovornost Ministar Vojni, nego Ministar Unutrašnjih Dela. I onaj, koji nosi odgovornost, taj treba da ih i premešta i smenjuje a to će zavistiti od njihovog vršenja službe, koje u prve redu najbolje zna Ministar Unutrašnjih Dela. On sigurno zna bolje koliko su oni sposobni i šta oni vrede za službu bezbednosti, nego Ministar Vojni.

Moj predlog bi dakle bio ovakav, ako dozvolite da ga pročitam: »Bez odobrenja Ministra Unutrašnjih Dela ne može se smeniti ili premestiti ma koji viši žandarmerijski oficir«.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam modificiran predlog g. Gjonovića s tim, da važi za sve žandarmerijske oficire, da ih postavlja i premešta Kralj na predlog Ministra Vojnog, pošto Ministar Vojni predhodno dobije odobrenje od Ministra Unutrašnjih Dela.

Jovan Gjonović: Ako hoćete da čujete ovaj I. stav još jedanput, vi biste verovatno pristali, onda na moj predlog. Dakle, on bi glasio ovako: »Raspored oficira, komandantskog položaja i činovnika u žandarmeriji vršiće se Kraljevim ukazom na predlog Ministra Vojnog. Bez odobrenja Ministra Unutrašnjih Dela ne može se ni postaviti ni smeniti ni premestiti ma koji žandarmerijski oficir«.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja samo mogu da primim odnosno rasporeda, ali ne u pogledu ostalog i t. d.

Predsednik **Miša Trifunović**: Staviće se na glasanje čl. 81. kako je izišao iz sekcije. Ko je za to, da se primi takav izvoliće sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Rezultat nejasan.) Pošto je rezultat nejasan, ja ću staviti obrnuto pitanje. Gospoda, koja su protiv mišljenja, t. j. koji su za predlog g. Gjonovića,

neka ustanu, ko je protiv neka sedi. (Većina ustaje.) Objavljujem, da je čl. 81. po predlogu g. Gjonovića primljen.

Na redu je glasanje o čl. 82. i 83. Ko je za to, da se ovi članovi prime neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Svi sede.) Objavljujem, da su ova člana primljena.

Kod čl. 84. ima reč g. Gjonović.

Jovan Gjonović: Član 84. glasi: »Nastavu žandarmerije u opšte rukovodi Komandant Žandarmerije preko podčinjenih komandanata i komandira, pridržavajući se naredjenja i uputstava Ministra Vojnog i Unutrašnjih Poslova. On se stara, da se nastava o žandarmeriji izvodi po najboljim metodama i da uvek bude na savremenoj visini«.

Meni se čini, gospodo, da bi bolje bilo kazati ovako: »pridržavaće se naredjenja i uputstava Ministra Unutrašnjih Dela i Ministra Vojnog za čisto vojničke poslove«. Treba da se zna, da Ministar Vojni ima čisto o vojnim pitanjima da rešava.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Primam.

Predsednik **Miša Trifunović**: Stavljam na glasanje čl. 84. po predlogu g. Gjonovića, koji prima g. izvestilac. Ko je za to, da se član 84. primi po predlogu neka sedi, a ko je protiv neka ustane. (Većina sedi.) Objavljujem, da je član 84. primljen sa dopunom g. Gjonovića.

Gospodo, na redu je član 85. do 99. zaključno. Gospoda koja su za to, da se ovi članovi prime neka izvole sedeti, a ko je protiv neka ustane. (Većina sedi.) Objavljujem, da su članovi od 85.—99. zaključno primljeni.

Kod člana 100. ima reč g. dr. Stajić.

Dr. Uroš Stajić: Gospodo, u čl. 100. govori se o nekim posebnim dodatcima na struku. Ja bar ne poznajem takav dodatak kod drugih činovnika i ja bih želeo, da ovi dodateci otpadnu, jer ne možemo da damo te posebne dodatke samo žandarmerijskim oficirima, kad drugi to ne primaju, a ti su dodaci prilično veliki. S tim stoje u vezi čl. 101., 104. i 105. Ako bude primljen ovaj moj predlog, ima da se izmene i ovi članovi 101., 104. i 105.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja ne primam ovaj predlog, g. Stajića, jer su ovi dodaci bili i ranije.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč komandant, g. pukovnik Uzun-Mirković.

Komandant žandarmerije pukovnik **Uzun-Mirković**: Gospodo, ovome članu 100. bio je cilj, da se da malo bolja nagrada žandarmerijskim oficirima. Nema dana da naročito u Južnoj Srbiji neko od žandarmerijskih oficira ne plati životom. Pre tri dana platio je životom poručnik Rajko Majstorović. Svaki danom se dobijaju izveštaji, da je po koji poginuo. Gospodo, ovi su dodaci vrlo mali i žandarmerijski oficiri imaju mnogo težu službu i opasniju po život, nego svi oficiri za vreme mira, zato, što su oni stalno, tako reći, u ratu. Stoga molim, da ovo ovako ostane.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ima reč dr. Stajić.

Dr. Uroš Stajić: Ja znam, da je njihov život, to jest život žandarmerijskih oficira, stavljen u pitanje. Ja nemam ništa protiv toga. Samo u tom slučaju ti žandarmerijski oficiri mogu imati invalidu veću nego inače, može biti porodica njihova bolje obezbedjena, ali isto tako tražim, ako na takav dodatak pristanete, onda da ti dodaci važe i za žandarme, jer je njihov život stalno ugrožen. Ja bih želeo, da ovakav stalni specijalni dodatak ne bude, nego da se

specijalna invalida utvrdi i da njihove porodice budu što bolje obezbeđene.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ovaj dodatak važi i za žandarmerije.

Predsednik **Miša Trifunović**: G. izvestilac izjavljuje, da ovaj dodatak važi i za žandarmerije.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Inače, ako ne bude ovoga dodatka, neće niko od oficira da ide u žandarmeriju.

Predsednik **Miša Trifunović**: Molim, gospodo, staviću na glasanje član 100. ovako kako je izašao iz sekcije. Ko je za to, da se primi izvoliće sedeti, a ko je protiv neka digne ruku. (Većina sedi.) Član 100. je primljen po predlogu sekcije.

Vojislav Lazić: Molim za reč.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodine Laziću, vi se niste javili i ja sam naročito naglasio, da je zaključeno primanje. Staviću na glasanje čl. 101., 102. i 103. Ko je za to, da se prime kako su izašli iz sekcije neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Čl. 101., 102. i 103. primljeni su po predlogu sekcije. Ima reč g. Vojislav Lazić.

Vojislav Lazić: Ja nisam mogao doći do reči.

Predsednik **Miša Trifunović**: Verujte, ja se držim strogo poslovnika i naročito sam to napomenuo.

Vojislav Lazić: Ja se ne mogu da javim za sve članove.

Predsednik **Miša Trifunović**: Ja sam to već napomenuo i vi ste to primili. Gospoda, koja su se interesovala, uvek su proučili pojedine članove. Ima reč g. Jovan Jovanović.

Jovan Jovanović: Ja bih hteo da učinim jednu primedbu. Mi smo utvrdili ovaj poslovnik zajednički, ali da se redovno radi i vi znate da smo u poslednje vreme bili zasuti uredbama i zbog toga je bilo nemoguće, da se ove sve uredbе pročitaju. Trebalo bi da se g. Predsednik ne drži tako strogo poslovnika.

Predsednik **Miša Trifunović**: Da odgovorim g. Jovanoviću. Ovo je postupanje za celo strogo po Poslovniku; ali radi kratkoće vremena, ja sam naglasio u početku i zamolio gospodu, da se prijave kod pojedinih članova. Da sam dobio primedbu, kako g. Jovanović kaže, verujte, da bi tako postupao. Kako niko nije imao primedbe na to, ja sam tako postupao. To je najzad, gospodo, stvar od nekoliko minuta. Ja ću dati reč g. Vojislavu Laziću. Kod kojih članova hoćete da govorite, g. Laziću?

Vojislav Lazić: Kod člana 101. i 104.

Predsednik **Miša Trifunović**: Kod člana 104. ima da govori g. dr. Svetislav Popović. Izvolite, g. Laziću, govoriti o članu 101.

Vojislav Lazić: Čl. 101. predviđa dodatak na zvanje komandanta žandarmerije i pomoćnike žandarmerije i to 5000 za komandanta, a 3000 za pomoćnike komandanta. Ako se to primi za one oficire, čiji je život izložen opasnosti, to možemo smatrati opravdanim, ali ne nalazim za potrebno davati dodatke gospodi, kojima nije život izložen opasnosti i koji u kancelarijama sede. Mi na taj način vezujemo ruke Finansijskom Odboru i naturamo da mora ovo primiti. Zato sam ja molio, da ovaj dodatak izostane.

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima gospodin izvestilac.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ne primam predlog g. Lazića, jer je to bilo u ranijim uredbama, a komandanti žandarmerije su u rangu komandanta divizije.

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Komandant žandarmerije primao je dodatke komandanta divizije. Mi imamo jednu uredbu o kojoj ćemo dočnije govoriti. Ako primaju još i ovaj dodatak, to bi bilo nepravedno.

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima gospodin izvestilac.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Komandanti žandarmerije ne mogu imati dodatak komandanta divizije, nego su samo u rangu komandanta divizije. To je moje gledište.

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima gospodin Jovan Jovanović.

Jovan Jovanović: Ja bih hteo da skrenem pažnju, ako nije nov predlog, on treba da ima odobrenje Finansijskog Odbora, jer ga ne možemo Finansijskom Odboru da nametnemo. Ako je nova stvar, mora da dodje pred Finansijski Odbor. (Dr. Uroš Stajić: To ste radili kod invalida, kad je bilo pitanje o invalidina. — **Vojislav Lazić**: Ne znam, da li će biti predviđeno u budžetu. — Referent **Žika Lazić**: Bilo je predviđeno u budžetu za komandanta 3000 a za pomoćnika 2000.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Staviću na glasanje čl. 101. Ko je za to, da se primi po predlogu sekcije izvoleće sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Izjavljujem, gospodo, da je čl. 101. primljen po predlogu sekcije. Posle 101. čl. ne javlja se niko, kod 104. čl. ima reč g. Svetislav Popović.

Dr. **Svetislav Popović**: Gospodo, predlažem ovaj stav: »Dodatak, koji se daje oficirima u žandarmeriji na struku, sastavni je deo plate i isti utiče na određivanje veličine penzije, ako imade prigodom penzionovanja bar dve godine žandarmerijske službe«. (Glas: To je malo!)

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima gospodin izvestilac.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ne mogu da primim to.

Predsednik **Miša Trifunović**: Reč ima gospodin Žika Lazić.

Referent Ministarstva **Žika Lazić**: Ovo je ušlo jedino zbog toga, da bismo dobili što bolji snaga za žandarmerijsku službu. Do sada je u granicama Srbije i Crne Gore bilo žandarmerije, ali nisu bili dovoljno kvalifikovani da rukovode dobro sa žandarmerijom, jer su tu bili oficiri, koji su bili inteligentni ali privremeni i drugi oficiri, koji su postali oficiri od običnih žandara: To mogu činiti samo oficiri, koji imaju dobru spremu. Mi te oficire ne možemo dobiti, ako im ne zagarantujemo, da imaju nešto plus nego ostali rodovi vojske. Jer kad se kaže »žandarmerijski oficir«, to ne privlači samo po sebi, već se mora nešto više materijalno nagraditi. Sem toga žandarmerijski oficiri u pokrajinama, koje su oslobodjene i koje sačinjavaju današnju Kraljevinu, oni su ovo pravo već imali po odredbama, koje su tamo važile. Na primer žandarmerija u Dalmaciji, Bosni, Hrvatskoj imala je pravo da joj se dodatak uračuna u penziju. I ako bi im sada to ukinuli, mi bismo time ukinuli žandarmerijskim oficirima ono pravo, koje su imali i u neku ruku već stekli.

Jovan Gjonović: Ja sam zahvalan g. Laziću što nam je objasnio, da su žandarmerijski oficiri u Bosni imali dodatak, koji im se posle uračunavao za penziju. Žandarmerijski oficiri imali su izvesne beneficije za

ono; što su tamo radili i baš zato, što su tamo imali te beneficije, ne treba da ih imaju ovde. Jer mi se svi sećamo žandarmerije bosanske, ona je čuvena. I ako hoćemo da napravimo nešto slično onome što je bilo tamo, mi im to onda možemo dati.

Molim, gospodo, pristupićemo definitivnom glasanju. Molim g. sekretara da proziva poslanika.

S druge strane ja sam čuo, da ovako kako je kazao g. Lazić, da su govorili i svi drugi referenti: »mi nemamo sposobnih činovnika, dajte da im damo neke beneficije inače propade služba«. Mi smo sve te ljude odbili i kazali; da će se dati svima činovnicima podjednako, a ako treba nekima dati nešto više, onda ga možemo dati u vidu dodatka, ali koji neće biti stalan. Zbog toga ako hoćemo da postupimo konzekventno, kao što smo do sada radili, onda ćemo kazati: zbog vaše teške službe daće Vam se dodatak, ali upamtite, to je samo dodatak, koji će trajati dok traju uslovi pod kojima vršite službu, a dalje ne damo! Jer će posle njih doći granični oficiri, koji vrše teške poslove, pa će onda tražiti policijski činovnici, pa porež-džije, profesori, inženjeri i t. d. Ako napravimo izuzetak kod ovih, onda ćemo morati da pravimo i kod drugih. Zato, onom merom kojom smo merili do sada, ja predlažem, da merimo i od sada, treba im reći: eto Vam dodaci ali to nije sastavni deo Vaše plate i oni Vam se ne mogu računavati u penziju. To je moj predlog i ja molim g. izvestioca, da ovo primi u interesu same stvari, u interesu dobrog raspoloženja činovništva i u interesu pravilnog vršenja službe.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja bih rado primio taj Vaš predlog, da nije dodataka i do sada bilo i ako ga ukinemo mnogi spremni oficiri iz žandarmerije napustiće žandarmeriju.

Dr. Halilbeg Hrasnica: Ja usvajam predlog g. Popovića sa izmenom da mesto dve godine bude 5 godina, jer žandarmerijska služba je zaista teška služba, da se ne bi zloupotrebila da prodje samo kroz žandarmerijsku službu pa da ima ove beneficije, nego kad dodje u žandarmerijsku službu neka radi u njoj.

Komandant žandarmerije pukovnik **Uzun Mirković**: Gospodo, molim Vas, žandarmerijska služba to je jedna veoma teška služba i u toj službi ko je savesno vrši, a mislim, da je tendencija da se nateraju službenici da je savesno vrše, taj će u vršenju službe mnogo pre da onespособi. Ako se hoće pravda, a pravda se hoće i zbog toga nije ni penzija kod državnih službenika svuda jednaka posle izvesnog broja godina, nego prema napornoj službi. Ja primam da žandarmerijskim oficirima bude 5 godina, neka bude i veći rok, ali ko je savesno vrši da mu se skрати vreme da ranije dobije punu penziju, ali ovo da mu se uračuna u dodatak. To je nagrada za tešku i napornu službu.

Dr. Ninko Perić: Meni izgleda ako dobro razumem ovu odredbu, da se ovaj dodatak uračunava u pitanju lične penzije i u pitanju udovičke penzije. Ako je to tako, kao što je g. izvestilac primio rok od dve godine, ja bih molio da se ispravi, da se može tražiti dve godine rok, ako je u pitanju njegova lična penzija, ili ako je poginuo posle dve godine, neka mu se to odmah uračunava u penziju za porodicu.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: G. Ministar Finansija ne prima ovaj član 104. Ja ostajem pri ovome, a plenum neka reši. Ja isti primam sa dodatkom g. Popovića kako je ovde redigovano.

Ministar Finansija **dr. Kosta Kumanudi**: Što se tiče ostalih dodataka ja molim, da se unese jedno

ograničenje, po kome ovi dodaci mogu da se isplate samo u onoj veličini u koliko su predviđeni budžetom. Ja nisam bio obavešten o ovoj uredbi i meni nije bila poznata visina odredjenih dodataka, jer ne znam, koliko će biti to Finansijski teret za državnu kasu. Ja molim, da primite sa tom rezervom, da ovi dodaci u koliko su do sada izdavani da za toliko i u buduće važe.

Predsednik Miša Trifunović: Gospodo, član 104. stavljam na glasanje ovako kako je izišao iz Sekcije sa dopunom g. Popovića, koju izvestilac prima. Ko je za to, da se tako primi izvoliće sedeti, ko je protiv izvoliće ustati. (Većina ustaje.) Gospodo, većina je protiv, ovaj član nije primljen po predlogu kako je izišao iz Sekcije.

Dr. Halilbeg Hrasnica: Ja se pridružujem predlogu g. Popovića, da rok bude mesto dve, 5 godina.

Jovan Gjonović: Moj je predlog kratak i to da član 104. otpadne.

Predsednik Miša Trifunović: Čl. 104. je propao kako je po predlogu Sekcije redigovan. S tim je, gospodo, ova Uredba o žandarmeriji svršena. G. Ministar je dao kategoričnu izjavu, što se tiče članova, koji govore o dodacima u opšte, da to može biti samo u granicama kredita predviđenih u budžetu, t. j. da dodaci kakvi su do sada bili imaju takvi ostati i od sada.

Dr. Halilbeg Hrasnica: Ja sam stavio svoj predlog, kojim se povećava rok službe od dve godine, kako je predviđen kod predloga g. Popovića, na pet godina i o tom predlogu nije glasano.

Predsednik Miša Trifunović: Taj je član, kod koga ste vi mislili da učinite taj predlog, već primljen i ja se sada ne mogu ponovo vraćati na njega; nego vas molim, da svoj predlog podnesete kod prelaznih naredjenja.

Pavle Angjelić: Ja predlažem, da se članu 120. doda ovaj stav: »Visina odredjenih dodataka po ovome zakonu zavisice od državnoga budžeta i finansijske mogućnosti zemlje«.

Predsednik Miša Trifunović: Tamo ćemo doći, a sada je na redu, član 105. Stavljam na glasanje čl. 105.—109. zaključno. Ko je za to, da se ti članovi prime po predlogu sekcije neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Većina sedi.) Gospodo, ovi su članovi primljeni.

Sad stavljam na glasanje predlog g. Angjelića kod člana 120.

Dr. Halilbeg Hrasnica: Ovo nije pravo što ovako radite. O mom predlogu nije ni glasano. Medjutim, mi imamo presedan da smo na isti način član 5., koji je bio odbačen, ponova uzeli u pretres i pošto nije prihvaćen predlog g. Lazića, ja sam podneo predlog kod toga člana i on je posle primljen. Ja isto tako postupam i ovde, prihvaćam predlog g. Popovića s tom izmenom samo, da rok od dve godine bude 5 godina i molim, da se o tom mom predlogu glasa.

Predsednik Miša Trifunović: Ja stvar razumem drukčije, g. Hrasnica! Tamo je bio došao jedan dodatak preko člana 5., ali su svih 19 tačaka bile primljene. Da ne bi izgledalo, da mi ovde nešto hoćemo naročito da forsiramo i da nešto naročito nećemo da primamo, ovo što vi predlažete, a što dolazi samo sa formalne strane, ja vas molim, da svoj predlog iznesete kao jedan nov član i ja ću ga staviti na glasanje. Molim vas, izvolite još jedan put čuti dopunu, koju predlaže g. Angjelić kod člana 120.

Pavle Angjelić (čita): »Visina dodatka na zvanje i struku po ovom zakonu isplaćivaće se u granicama budžetskih kredita«.

Vojislav Lazić: Ja bih ovaj predlog g. Angjelića dopunio time, što bih naročito pomenuo, da se ovo što on predlaže odnosi baš na dodatke iz člana 100. i 101. ovog zakona, kako doznije ne bi bilo raznolikog tučačenja.

Pavle Angjelić: Ja primam ovu ideju g. Lazića.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: Ja primam predlog g. Angjelića sa ovom dopunom g. Lazića.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodin izvestilac je primio predlog g. Angjelića kod člana 120. sa ovom dopunom g. Lazića. Stavljam na glasanje taj tako redigovan član. Ko je za to, da se on sa takvom redakcijom primi izvoliće sedeti, a ko je protivan izvoliće ustati. (Većina sedi.) Objavljujem, da je ovaj član sa ovom dopunom primljen.

Ima da dodje jedan nov član, koji predlaže g. Hrasnica i koji ja moram staviti na glasanje.

Dr. Halilbeg Hrasnica: Ja predlažem kod člana 121. ovo: »Dodatak, koji se daje oficirima u žandarmeriji na struku, sastavni je deo plate i utiče na određivanje veličine penzije, ako prilikom penzionisanja imaju bar 5 godina žandarmerijske službe i ako su u penziju stavljeni usljed nesposobnosti, koja je posledica službe«.

Ministar Finansija **dr. Kosta Kumanudi**: Primam ovaj predlog.

Izvestilac **Jovan Magovčević**: I ja primam ovaj predlog.

Predsednik **Miša Trifunović**: Gospodo, ovo je nov član. Stavio ga na glasanje ovako kako ga je pročitao g. Hrasnica i koji prima g. izvestilac. Ko je za to, da se ovaj član ovako pročitao primi neka izvoli sedeti, a ko je protiv neka izvoli ustati. (Manjina ustaje.) Gospodo, ja mislim, da je ovaj član primljen. Molim, gospodo, pristupićemo definitivnom glasanju. Molim gospodina sekretara, da proziva poslanike.

Sekretar **dr. Slavko Šećerov** proziva poslanike da glasaju.

(Posle glasanja.)

Predsednik **Miša Trifunović**: Glasalo je, gospodo, 18 poslanika. 14 je glasalo za, a 4 protiv. Objavljujem, da je ovaj zakon o žandarmeriji definitivno primljen. Molim, da se odrede dvojica za overavanje. Primete li g. Šećerova i g. Ninka Perića? (Prima se.)

Prelazimo, gospodo, dalje na treću tačku dnevnoga reda: pretres izveštaja I. sekcije o projektu Zakona o dodacima na skupoću. Gospodo, otvaram načelnu debatu. Želi li ko da govori, neka se izvoli javiti. (Predsedničko mesto zauzima g. Osman Vilović.)

Potpredsednik **Osman Vilović**: Ima reč gospodin Gjonović.

Jovan Gjonović: Ja bih hteo da progovorim nekoliko reči o ovoj uredbi. Svakako da ću gledati da budem što kraći, ali ipak ima izvesnih stvari da moram da progovorim i koju više, ma da bih imao nameru da govorim što manje. Ja hoću da konstatujem načelno, da je ova uredba, ovakva kakva je i sa ovim osnovama mnogo bolja nego one koje su bile pre nje. Ali hoću da konstatujem, da je ona po izvesnim svojim specijalnim odredbama mnogo gora nego one, koje su bile pre nje. Ona je bolja za to, što je prestala izmehdu nas više granica, zato što nas ne deli više Sava i Dunav. Zemlja je podeljena na zone skupoće, što je sasvim opravdano. Zatim se ovde izbeglo ono,

što je bilo u ranijim uredbama: da nas je delilo i mesto rođenja, jer se je desilo slučajeva da čovek, koji je rođen na jednoj teritoriji, a služi na drugoj teritoriji, ima veće dodatke nego onaj činovnik, koji je na toj teritoriji rođen. Sve te uredbe imale su izvesan rdjav politički багаž, koji je sada uklonjen ovom uredbom. Ova je uredba vrlo dobra u ovom pogledu — to mogu otvoreno da kažem, i kad ne bi bilo drugih izvesnih odredaba u njoj, ja bih mogao kazati, da je ona relativno vrlo dobra, s obzirom na ove današnje prilike i izjavio bih, da bih glasao za nju.

Ali u koliko je ona u principu dobra, u toliko je po izvesnim odredbama gora, nego one koje su bile pre nje. Da vam kažem, gospodo, koje su to odredbe, koje se meni ne dopadaju i ako one ostanu i dalje kakve su, ja ne mogu glasati za ovu uredbu. Na primer, aktivnim ministrima po ovoj uredbi određen je dodatak 290 dinara dnevno. (Dr. S. Šećerov: To je bilo i pre.) Ja bih zamolio g. Šećerova, da mi ne dopušta i neka mi dopusti da dovršim. Ali hoću da kažem g. Šećerovu samo ovo, da su do izglasavanja Ustava Ministri imali pravo izdavanja uredaba, ali nisu imali dnevnicu 290 dinara i da su doneli jednu uredbu posle izglasavanja Ustava, a to pravo nisu imali, i onda povećali svoju dnevnicu. (Dr. S. Šećerov: To vam je objasnio g. Ministar Finansija.) Nije mi ništa on objasnio. Kad bude govora u specijalnoj debati, mi ćemo izneti sve te članove i videti ko će ih bolje objasniti, ja ili g. Ministar. Ja hoću da kažem samo ovo: ne mogu da se složim sa tim, da ministri imaju 290 dinara dnevno, Predsednik Ministarstva 362 dinara i 50 para. Ja, gospodo, za jednu uredbu, koja ima ovakve odredbe, ne mogu da glasam.

Zatim, gospodo, u ovoj uredbi ima još jedna odredba, koja fiksira dodatke na skupoću pomoćnicima ministarstva i podsekretarima 145 dinara dnevno. Isto tako, gospodo, šefu generalštaba se daje dodatak od 150 dinara, armijskom komandantu od 100 dinara i komandantu divizije od 50 dinara. Pokrajinskom namesniku 100 dinara, a ministrima na raspoloženju 75.50 dinara dnevno. I onda, gospodo, i direktori se nisu zaboravili, pa su kazali, da i oni imaju još 50% više od raznih dodataka. A međjutim dodateci malim činovnicima ostali su, gospodo, koliki su bili. To su, gospodo, odredbe koje se meni ne dopadaju i meni se čini, da je malo ljudi, kojima će se one dopasti.

Ja ću zaključujući svoj govor izjaviti, da dokle god ovakve odredbe postoje, ova uredba ne može biti dobra i pravična i ona će na kraju krajeva učiniti da razlika u dodacima na skupoću bude velika i drastična, da bude s jedne strane bolna, a s druge strane da provocira i tako da bude štetna i za zemlju i za red i dobar rad u službi.

Stoga gledišta ja, gospodo, nalazim, da se ova uredba ovakva kakva je, ne može primiti, a podneću konkretne predloge odnosno pojedinih odredaba, kad budemo govorili u detaljima. Ja se nadam, da će onda Zakonodavni Odbor izmeniti njene mane i učiniti da uredba bude bar relativno dobra.

Vojislav Lazić: Gospodo, ja nalazim kao što je rekao i g. Gjonović, da je već jedanput bilo krajnje vreme, da se ova stvar o dodacima na skupoću činovnicima reši u parlamentu i da se ne rešava naredbama ministarskim, kao što je to do sada činjeno. Jer će biti svakako bolje, da to reši i ovako jedan deo Parlamentá ako ne ceo Parlament i s te strane ja nalazim, da je već jedan put trebalo prići izjednačavanju sviju tih dodataka i izjednačavanju u tom pogledu našeg

činovništva u celoj zemlji i da ta uredba, koja najviše zadire u državne interese, treba da bude sankcionisana od najvećeg državnog foruma. S te strane polazeći ja nemam ništa protiv ovoga zakona, koji je predložen da se o njemu može govoriti.

Ali pre nego što bismo mogli dati o njemu svoje mišljenje ovde nama nedostaju izvesni podaci. Na prvome mestu ovaj zakon, koji duboko zadire u državne interese i finansijske, nije ničim obrazložen. Mi nismo čuli mišljenje g. Ministra Finansija i g. izvestioca o tome, da li naše finansije neće biti više opterećene ovim zakonom no što su do sada bile opterećene, da li se ovde neće pojaviti jedan veći teret na državu nego koji je do sada bio i da li država ima uopšte mogućnosti, da može ovakav zakon kako je nama predložen izdržati, pa da bi ga mi na osnovu toga mogli sacionisati. Dalje, gospodo, mi ovde nismo čuli kakvo je sekcija zauzela stanovište prema mišljenju finansijskog odbora, da li je finansijski odbor, koji je nadležan da daje mišljenje o povećavanju državnih kredita, složio se s tim da se ovaj zakon može ovako primiti i predložiti kako je predložen. Ja sam čuo, da se ovim zakonom povećavaju državni izdaci za 300 milijona i ako je to tačno, ja bih molio da čujem g. ministra koji je to novčani izvor, kojim će se taj novi finansijski teret na državu moći pokriti. Što se tiče samoga zakona, gospodo, ja nalazim, da u njemu ima izvesnih odredaba, sa kojima se ja ne mogu složiti. Pojedine odredbe predviđele su ogromno visoke dodatke pojedinih višim činovnicima, dok su drugim državnim službenicima predvidele niske dodatke, tako da je tu jedna ogromna razlika. Kad, gospodo, pogledamo u to, mi moramo da se zapitamo, odkuda je to i zašto je to poteklo, da li se smatra, da su ovi pojedini ljudi sa većim stomacima ili da im uopšte nekako treba dati više nego ostalima. Ovo su dodaci na skupoću i ona je podjednaka svima. Skupoća je ista i nižim i višim činovnicima, skupoća je i radnicima i službenicima u podjednakoj meri kao i višim činovnicima. Jer, gospodo, svi jedu hranu i ona je za sve podjednako skupa i ako se tiče nabavke hrane, onda će nju trebati i viši činovnik i službenik da nabavi isto tako kao i niži činovnik. Ako treba da se nabavi odelo svakako da je to potrebno i malom i velikom. I ja onda ne znam, gospodo, šta je potrebno, da se veliki dodaci dadu velikoj gospodi i višim činovnicima a mali dodaci manjim državnim činovnicima i službenicima. Kao i g. Gjonović tako ću i ja navesti nekoliko primera. Tako na primer Ministar Predsednik ima dnevno 362.50 dinara sem svoje plate i dodatka koje prima kao Predsednik na zvanje. Pa onda, gospodo, ministri imaju po 290 dinara dnevno, zatim pomoćnici po 145 dinara dnevno, a direktori i viši činovnici u ministarstvima dobijaju 50% više nego ostali činovnici, čije plate odgovaraju njihovim platama.

Gospodo, sada da predjem na ove druge dodatke, koji se daju pojedincima čisto na zvanje. Vi vidite ovde šefa gjenaralštaba, armijske komandante, komandante divizija i t. d. To su, gospodo, sve oficiri, koji imaju svoje činoe kao i svi drugi oficiri, koji su ravni njihovom činu. Oni dolaze na jedan položaj i ne gube ništa što su ranije imali, ali dobijaju više no što su imali dotle. Šef generalštaba dobija 150 dinara dnevno, armijski komandanti 100 dinara dnevno, komandanti divizija 50 dinara dnevno. Sem toga, gospodo, što je ovo jedan teret ja mislim, da je ovo i jedna nepravda. Jer oni imaju sve ono što imaju i drugi oficiri ravni njihovom činu i

sada još imaju ovaj dodatak na zvanje. Oni imaju po redovnom budžetu dodatke na zvanje i sada se ovo pojavljuje, da oni sem tih dodataka, koji im se priznaju, dobijaju specijalno veći dodatak na skupoću, no što bi imali inače, ako na tim zvanjima ne bi bili. Gospodo, dalje da vam navedem. Ministri na raspoloženju imaju 72.50 dinara dnevno. Mi, gospodo, u mesto da gledamo da te ljude upotrebimo na mestima i zvanjima, gde bi nam mogli od koristi biti, mi im dajemo 72.50 dinara dnevno. Pa onda, gospodo, pokrajinski namesnici imaju 100 dinara dnevno. Medjutim, gospodo, to su činovnici kao i drugi činovnici, koji imaju sistematsku platu ravnu njihovim platama i ja mislim, da to ne bi trebalo apsolutno ništa izmeniti, nego ostati na onoj proporciji na kojoj su i drugi činovnici na pr. okružni načelnici ili drugi činovnici njihovoga ranga.

Dakle, gospodo, s toga što smatram, da je trebalo da propisemo jedan zakon o dodacima na skupoću državnim činovnicima, prihvaćam u načelu ovaj zakon i načelno ću glasati za nj s tim, da ću činiti potrebne primedbe kod pojedinih članova i ako te moje primedbe, koje ja smatram da su opravdane, ne budu usvojene onda, razume se, pri konačnom glasanju biću prinudjen da glasam protiv.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Ima reč gospodin izvestilac.

Izvestilac dr. **Svetislav Popović**: G. poslanik Lazije hteo je da čuje motive sekcije za ovaj zakonski predlog. Ja nisam uzeo namerno reč na početku diskusije iz razloga toga, što je ovo pitanje, o kome raspravljamo, na dnevnom redu već tri godine. Podaci, koji treba da služe odboru pri prosudjivanju ovoga pitanja, poznati su svima nama i nije potrebno, da ih sekcija naročito iznosi. Isto tako poznati su i motivi, koji su rukovodili sekciju, da podnese ovaj zakonski predlog. Ovo pitanje raspravljano je ne kabinetski, nego u sekciji u finansijskom odboru, u Skupštini, u našoj štampi, diskutovano je i javno i svi oni motivi, koji su mogli rukovoditi sekciju, poznati su ne samo Zakonodavnom Odboru nego i celoj javnosti i zbog toga sam držao, da nije potrebno, da s tim podacima i motivima zamaram Zakonodavni Odbor.

Po odredbi čl. 130. Ustava našao se je i Zakonodavni Odbor, odnosno finansijska sekcija, u položaju da ima da donese svoju odluku o uredbama, pa između ostaloga i o uredbi, kojom je regulisano ovo pitanje o kome se danas raspravlja, time je stavljena dužnost Zakonodavnom Odboru da donese po tome pitanju svoju odluku. Sekcija je pristupila raspravi te stvari sa ozbiljnošću i interesom, koju ta stvar i zaslužuje. Činovničko pitanje je prvoklasno pitanje naše države, ako se to pitanje ne reši pravilno, onako kako zaslužuje mogućnost činovničke egzistencije, ja sam uveren i držim, da i druga gospoda tako misle, onda o pravilnom funkcionisanju naše države ne može biti govora. Onoga momenta kad država zahteva od nekoga, da stavi celu svoju radnu sposobnost, nastaje za državu obaveza da čoveku, koji stavlja celu svoju delatnost u službu države, osigura egzistenciju i da mu da sve što mu je za život potrebno. Skupoća, koja postoji danas i koja je, nadajmo se, jedna prolazna pojava, radja sobom potrebu da država osim redovnih stalnih prinadležnosti i plata, koje svojim činovnicima daje, dade za to vreme osobite skupoće i neke posebne dodatke na skupoću. To je pitanje rešavano i dosada i naša državna uprava rešavala je na taj način, da je pitanje dodataka činovnika na skupoću povremeno

regulisala po tome kako je skupoća rasla. Medjutim, po mišljenju sekcije, dogodila se je pri tom pogreška, da je pri prosudjivanju pitanja dodatka na skupoću, posebno tretirano to pitanje za činovnike, koji služe na staroj teritoriji, a posebno za činovnike, koji služe na novoj teritoriji. I ako sam mogao razabrati iz izjava dosadašnjih g. g. govornika uvidja se, da je ovako posebno tretiranje nemoguće, da ne može biti činovnik različito plaćen prema tome na kojoj teritoriji služi, ili sa koje je ušao u državnu službu, nego da činovnik treba da bude podjednako plaćen bez obzira na to na kojoj teritoriji služi.

Osnovni princip, kojim se je rukovodila sekcija, jeste taj, da činovnike u pogledu prinadležnosti izjednači i kad kažem, gospodo, izjednačenje ne mislim time, da činovnik na svakom mestu naše zemlje ima podjednaku prinadležnost. U tome smislu jedna čisto formalna jednakost bila bi nejednakost, jer životne prilike u celoj zemlji nisu jednake i s toga princip jednakosti zahteva, da činovnici budu različito plaćeni prema skupoći, koja vlada u mestu u kome služe. Rukovodeći se time sekcija Zakonodavnog Odbora našla je za nužno, da napusti princip teritorijalni, princip klasificiranja činovništva na staru i novu teritoriju i da uvede nove klase, klase po mesnoj skupoći, koja postoji u pojedinim mestima gde državni činovnici služe. Medjutim u tome nastojanju sekcije pojavile su se izvesne smetnje. Kad bi se htelo, da se državni činovnici u punoj meri izjednače prema skupoći, koja postoji u pojedinim krajevima, mi bismo morali da prekoračimo onu granicu, koju dopušta finansijska snaga države i zbog toga smo zatražili mišljenje Finansijskog Odbora Narodne Skupštine i Finansijski Odbor Narodne Skupštine dao je mišljenje Zakonodavnom Odboru, odnosno sekciji, da ovo regulisanje dodataka ima da se kreće u granicama dosadašnjih personalnih izdataka u državnom budžetu. Ti personalni izdaci iznose po prilici svotu od dve i po milijarde dinara. Sa time je sekcija morala da računa, kad je ovo pitanje regulisavala. Svi dodaci, koji se predviđaju u ovom zakonskom predlogu, moraju da se kreću u tim granicama. Da bi se to postiglo, da bi se moglo ovo najnužnije i najpotrebnije izjednačenje ili, upravo da kažem, težnja ka približnom izjednačenju sprovesti, biće potrebne osim ovoga zakona i izvesne druge mere. Te mere predviđa Finansijski Odbor Narodne Skupštine time, što je u finansijskom zakonu, koji je predložio Narodnoj Skupštini i koji će doći u pretnes pred Narodnu Skupštinu — predvideo izvesne mere za redukciju činovništva, odnosno državnih nameštenika, koje imamo danas u državnoj službi i koji primaju od države platu i dodatke. Finansijski Odbor, kad je doneo tu svoju odluku — to će znati i mnoga gospoda članovi Zakonodavnog Odbora, koji su ujedno članovi Finansijskog Odbora, — rukovodio se je time, da u izvesnim kategorijama državne uprave ima činovnika više nego što je potrebno za pravilno otpravljanje službe i to je ona granica, do koje može da ide i finansijski odbor i granica do koje može ići i ovaj Zakonodavni Odbor. Ne može se ograničiti broj činovnika na manje nego što je potrebno za pravilno otpravljanje službe. Ali time što je za potrebe državne službe odredjen jedan broj činovnika, koji će morati ostate u državnoj službi, ne mogu za sada i dodaci na skupoću u potpunosti da se izjednače, nego moraju da zadrže one granice, koje su potrebne da celokupan finansijski efekativ ovih izmena ne premaši svotu od dve i po milijarde dinara. To je bio jedan obzir, koji

je rukovodio sekciju, a drugi obzir jeste ovaj. Interes državne službe zahteva jednakost organizacije vlasti u celoj zemlji, a isto tako i jednako tretiranje činovnika u celoj zemlji. A izvesno je, da će zakoni, koje će doneti Narodna Skupština po tome pitanju, morati taj problem rešiti u pravcu konačnog izjednačenja.

Što se tiče finansijske strane ovoga pitanja, valjalo je sekciji voditi računa, da ovo povišenje dodataka na skupoću, koje ima da se ustanovi po ovome zakonskom predlogu, ne sme umanjiti prinadležnosti činovnika i javnih nameštenika, koje su dosada imali. Ja mislim, da je to jasno i ne treba da vas podsećam, da bi bio politički facit, politički efekat toga, ako bi u pojedinim krajevima i mestima snizili činovničke prinadležnosti, što su imali, bio negativan. I zbog toga sekcija je uzela kao maksimum prinadležnosti onu visinu, koja je postojala u onim krajevima, gde su činovnici bili najbolje nagradjeni. Stoga sekcija nije snizila one prinadležnosti, koje su činovnici imali kao najveće u nekim krajevima. Ovim predlogom nisu prinadležnosti činovnika i državnih službenika u Srbiji ni najmanje reducirane. Da bi se mogao medjutim sprovesti princip jednakosti nastala je potreba, da se u onim dodacima, koje je činovništvo na staroj teritoriji do sada dobijalo, da se te prinadležnosti podele u dve kategorije i da se onaj deo, koji može da se za sada izjednači prema sadašnjoj finansijskoj snazi države, da se taj deo, koji se može protegnuti na celu teritoriju, kvalifikuje kao lični dodatak i da se tako tretira celo činovništvo. Dočim plus, koje je imalo činovništvo u onim krajevima gde je položaj njihov najkasnije regulisan, t. j. onda, kada je skupoća bila već najveća a to je na teritoriji Srbije i Crne Gore, da se taj višak kvalifikuje kao dodatak za skupoću stana.

To su bili glavni motivi, koji su rukovodili sekciju kod ovoga projekta i to su glavne izmene, koje su sprovedene na dosadašnjim uredbama, koje su postojale.

Što se tiče prigovora, koje konkretno stavljaju g. Gjonović i g. Lazić, o njima će biti mesta da ih raspravljamo prigodom specijalne debate. Tom prilikom ja ću biti slobodan, da spomenem razloge, koji su rukovodili sekciju, da je iznela predloge, koji su sadržani u pojedinim članovima ovoga zakonskoga predloga.

Ja bih hteo da upozorim članove Zakonodavnoga Odbora na ovo. Stavljaju se prigovori, da su kako ovaj zakonski predlog tako i dosadašnje Uredbe u pojedinostima rdjavi i da bi ih valjalo menjati. Ja, gospodo, ne znam na kakav drugi način da se dodje do tog efekta nego da se primi ovaj zakonski projekt za podlogu specijalne debate i to je jedini put, da se mogu konkretne zamerke raspraviti pa eventualno i uvažiti. U onome momentu kad bi Zakonodavni Odbor odbio ovaj zakonski predlog, da se uzme za podlogu specijalne rasprave, u tom momentu nema Zakonodavni Odbor mogućnosti, da to pitanje u pojedinostima raspravi i nema mogućnosti da raspravi zamerke, koje treba raspraviti i stoga razloga slobodan sam predložiti Zakonodavnom Odboru, da primi ovaj zakonski predlog za podlogu specijalne debate.

Potpredsednik **Osman Vilović**: Ima reč gospodin Pavle Angjelić.

Pavle Angjelić: Nema spora, gospodo, da od rešenja činovničkoga pitanja zavisi rad državne administracije, rad mašine koja treba da održava državu.

(Jovan Gjonović upada u reč.) Ja Vas molim gospodine poslanice, ja činovničko pitanje smatram kao mašinu, koja ima da održava državnu zgradu i da rešenje toga pitanja do sada nije nikako preduzimana. Jedan motor, koji kreće državnu mašinu, to su činovnici. Da se to pitanje reši kod nas, prošlo je mnogo vremena i u koliko je više vremena prošlo, bilo je više štete i za narod i za činovnike. (Jovan Gjonović: To nije tvoja ideja.) Ideja za upravu državom ne pripada narodu već nekolicini, koji su inteligentniji, a tu inteligenciju kod nas nalazimo u najvećem broju kod činovnika. I baš zbog toga, da tu ideju tamo nadjemo, moramo obratiti najveću pažnju činovničkom redu, odnosno potrebno je da uredimo to činovničko pitanje, kad je već ovim predlogom, koji je izašao iz finansijske sekcije Zakonodavnog Odbora i po sporazumu sa datim mišljenjem finansijskoga Odbora pokušano, da se reši jedan deo toga pitanja na osnovici, na kojoj je trebalo to odavno učiniti, na osnovici ravnopravnosti za celu zemlju. Ja ovaj projekt zakona pozdravljam i nadam se, da je on jedan korak bliže ka rešenju činovničkog pitanja, koje moramo rešiti s tim, da ću kod pojedinih članova ovoga zakona tražiti izmene, u čemu se slažem sa g. Lazićem i g. Gjonovićem, ali u suštini ovaj projekt rešava najveći od problema kojih imamo pred sobom da rešimo.

Gospodin Voja Lazić napomenuo je kao jednu manu ovoga projekta što su dati različni dodateci većim i manjim činovnicima i da bi trebalo podjednako i male i velike činovnike nagraditi, razumevajući da su potrebe iste. Ali to ne stoji, jer onaj, koji treba više da misli, on ima veće potrebe i njemu treba dati veći dodatak prema onome, koji manje potrebe ima i manje misli. Jedna od najboljih strana ovoga projekta jeste po mome mišljenju ta, što će se ispraviti pogreške, koje su učinjene činovništvu u novim krajevima. Kad smo se ujedini mi smo zaboravili na ono što smo ugovorili: da ćemo poštovati njihove običaje i njihove zakone i da prema tome nemamo prava da zahtevamo od naše braće preko Save, da zaborave na svoje zakone i da zaborave na svoje običaje i da moraju da se pokore našim zakonima, nego da sačekamo, da zajednički rešimo našu zajedničku sudbinu. Naša centralna uprava učinila je grdnu pogrešku i veliku nepravdu i stvorila je nezadovoljstvo kod prekosavskog sveta, što je, kao što je i g. Gjonović pomenuo, davala veće dodatke činovnicima u Srbiji i Crnoj Gori. To je velika nepravda i ona je izazvala negodovanje i nezadovoljstvo kod prekosavskog sveta. I red je, gospodo, da se ta nepravda sada ispravi i da činovnicima preko Save damo isto ono, što dajemo činovnicima u Srbiji i Crnoj Gori, te da na taj način dokažemo, da se poštuje ono, što smo mi i oni izjavili, da hoćemo s njima jednu veliku zajedničku državu, u kojoj će biti svaki ravnopravan. Do sada, kako je centralna uprava provodila zakon, ja tvrdim, da je učinjena nepravda tim ljudima, a naročito prekosavskom činovništvu. Ako hoćemo tu pogrešku da popravimo, a mi ćemo to moći u nekoliko da popravimo ovim zakonom, jer ćemo učiniti korak unapred ka rešenju činovničkog pitanja i pružiti dokaza da hoćemo, da pružimo ruku tome svetu tamo i da hoćemo da stvorimo sve ono, što čini braću jednakom u svima pravima, koja se u ovoj zemlji imaju. Pozdravljajući sa te strane ovaj zakon ja izjavljujem, da ću glasati drage volje i radosno u načelu za njega zadržavajući

pravo, da kod pojedinih odredaba učinim svoje primedbe.

Dr. Halilbeg Hrasnica: Isto tako kao i gospodin predgovornik i ja pozdravljam ovu osnovu sa razloga, koje je gospodin Angjelić izneo, ma da vidim, da se nije moglo provesti ono načelo, koje treba da se sprovede i da se plate i dodaci sviju činovnika u našoj zemlji izjednače. Na prvom mestu video sam, kako je gospodin izvestilac izjavio, da se nije moglo sprovesti ono načelo, da se izjednače plate i dodateci svih činovnika, jer su prema izjavi g. izvestioca zadržani svi doplateci činovnika u Srbiji i Crnoj Gori, onakvi kakve su imali i ranije. To je kazato u čl. 3., gde se ovim činovnicima dodaje neko povećanje na stanarinu, a ostali činovnici se isključuju od stanarine. Ovu manjkavost trebalo je izbeći u zakonu i s toga se ja ograđujem u ime moje grupe protiv toga. Ja nisam, gospodo, za to da se dodaci smanjuju činovnicima, ali kada se izvesni dodaci daju činovnicima pojedinih krajeva, te iste dodatke treba dati i ostalim te ih sve izjednačiti, jer kao što se od sviju činovnika traži isti rad i ista požrtvovnost, tako isto treba da im i plate i dodaci budu isti.

Još jedna je manjkavost, koja čini zlu krv, a o kojoj se u zakonu ne govori. To je ovo: u Srbiji su pre izvesnog vremena povećani dodateci i plate duhovnom sveštenstvu Srbije i Crne Gore, međutim to nije učinjeno sa ostalim sveštenstvom. U Sarajevu, gospodo, nadbiskup ima svega 1600 dinara mesečno plate i nema nikakvog imetka, dok međutim pandur na selu ima preko 1800 dinara. To se, gospodo, ne može trpiti i ovome mora se jedanput učiniti kraj, te da se plate i dodaci celom sveštenstvu sviju konfesija izjednače i da budu jednake kako ovde u Srbiji, tako i u novim krajevima. Ja izjavljujem, da ću glasati u načelu za ovu osnovu zadržavajući pravo, što ću učiniti amandmane kod pojedinih članova gde budem smatrao da je potrebno.

Dr. Slavko Šećerov: Gospodo, ja primam u načelu ovaj zakonski predlog i glasaću za njega zato, što smatram, da je učinjen kraj velikoj nepravdi, koja je postojala u dodacima između činovnika, koji služe u Srbiji i Crnoj Gori i onih u novim krajevima. Ja ću da pomenem dva tri primera iz kojih ćete videti, kako je bedan položaj bio do sada onih činovnika tamo. Dok je činovnik u granicama Kraljevine Srbije i Crne Gore sa platom od 5000 dinara imao dodatka dnevnog od 36—27 dinara, dotle činovnik u novim krajevima imao je dodatak od 18 do 16 dinara, dakle dobio je 50% manje, nego što su te dodatke imali činovnici u Srbiji. Posledica toga bila je ta, da su nastavnici, koji su premeštani iz Srbije u Vojvodinu i druga mesta, dobijali polovinu prinadležnosti manje, no što su ih imali oni u Srbiji. Profesor premešten iz Smedereva u Bačku spao je od 2000 dinara na 1000 dinara celokupne prinadležnosti. Zbog toga taj je sistem bio neizdrživ i s toga ni jedan dobar činovnik nije mogao da predje odavde u nove krajeve naše Kraljevine.

Ja mislim, da državna administracija nema razloga, nema intencije da postavlja zidove između pokrajina. Ona mora da ostvari nameru ustavotvorca, da te zidove, ako ih je bilo, poruši i da svi činovnici i svi građani u svima pokrajinama budu izjednačeni. Gospodo, mi ne možemo da dopustimo, da postoje dve ili tri vrste činovnika. S toga je potreban ovaj zakon pa ma i imao defekata u sebi. On je vrlo dobar i koristan, jer čini jedan korak unapred, da

se sve plate i prinadležnosti sviiju činovnika potpuno izjednače.

Medjutim, država je kao što znate u vrlo teškoj finansijskoj situaciji i s toga ovaj zakon nije ono, što bi trebao da bude. Mi imamo deficit oko jedne milijarde. Na činovnike troši se ogromna suma od 2½ milijarde i nešto više. Za vreme od tri godine, od kako smo se ujedinili, činovnički aparat ogromno se povećao i naša država može da reši činovničko pitanje samo tako, ako ovaj ogroman kadar činovništva smanji. To je, gospodo, najglavnija stvar. I zbog toga se u ovaj zakon ima uneti jedna odredba, da ima da se obrazuje jedna komisija iz parlamenta i činovnika, koja će broj činovnika reducirati. Tek tada, kad se, gospodo, to izvrši, mi ćemo tek tada moći učiniti izjednačenje u platama i dodacima. A dotle dok se taj veliki posao ne izvrši, mislim, da će ovaj zakon izvršiti jednu veliku ulogu, što ćemo pokazati činovnicima, da ne postoje dve vrste građana i da im dajemo minimum egzistencije. Činovnici u novim pokrajinama ovim zakonom ne dobijaju mnogo, jer prema ovome zakonu oni će imati od 100 do 60 dinara dnevno što nije mnogo. Ja mislim, da protiv toga i najokoreliji opozicionar ne bi imao kuraži da glasa. Što se tiče mene, ja, gospodo, izjavljujem, da se potpuno slažem s ovim predlogom i glasaću u načelu za njega.

Nedeljko Divac: Gospodo, mi smo pozdravili ovaj zakon kao jednu stvar, koja će uneti nešto više reda u naše činovničko pitanje. Ja mislim, da će se ovim zaista uneti nešto više reda u ovaj kaos, koji kod nas vlada u pogledu činovničkih plata i u pogledu dodataka na skupoću. Ali što se tiče rešenja činovničkoga pitanja t. j. nagrada i osiguranja činovnika i posle donošenja ovoga zakona, moje je duboko uverenje, da će se u tome pitanju ostati onde, gde se i do sada bilo. Ako se prilike budu razvijale i odsada, kao što su se razvijale do sada, ovo neće predstavljati nikakav napredak, nego ćemo doći u još gori i teži položaj. Sve ovo što se radi, sve su to palijative i ništa više; ali sada nastaje pitanje i ovo što je uradjeno, kako je uradjeno i na kojoj je osnovici uradjeno.

Već su neke primedbe pale od strane gospode predgovornika, da je pitanje činovničkih plata i dodataka na skupoću rešavano na jednoj nepravednoj osnovi i gospoda, koja su to kazala, bila su u pravu. Ovde se postupalo birokratski i razumljivo je onda sve ovo ovako kako je, kad to radi birokracija. (Glas: To su radili poslanici.) Ali poslanici, koji pretrežno imaju činovničke položaje i, otuda se je moglo desiti to, da se vodilo računa o potrebama onih kategorija činovnika, koje nisu nagrađene onako kako bi trebale da budu nagrađene, ali su ipak dovoljno nagrađene prema drugim kategorijama, dok kod nižih kategorija gotovo nije nikakav račun ni vodjen. Mi imamo ovakvih slučajeva, — pogledajmo u tablice o dodacima, gdje je izvršeno kvalifikovanje činovnika i učinjena podela u pet klasa prema mestima skupoće i tu ćemo videti, da lica, koja imaju do 2999 dinara godišnje plate, a dolaze u mesto prve kategorije, dobivaju 28 dinara dnevno, u mestima II. kategorije 26 din., III. kategorije 24, IV. kategorije 22 i u mestima V. kategorije 20 dinara, pa onda koliko je god veća plata, u toliko je veći i dodatak, tako da činovnici preko 9.000 dinara plate dobivaju u mestu I. kategorije po skupoći 38 dinara, a to znači 10 dinara više nego njihovi drugovi, koji imaju ispod 2999 dinara. I na toj je osnovi izradjen ceo ceo

ovaj zakon, tako da imamo i ovakvih slučajeva, da neukazno osoblje, a mi takoga neukaznoga osoblja imamo mnogo, tu imamo jedan niz kategorija privrednih radnika, kao učiteljica ženskoga rada, telefonsko osoblje, poštansko telegrafsko osoblje i t. d. i imate slučajeva, da se tome osoblju daju takovi dodaci, sa kojim ono apsolutno ne može da izadje na kraj pod današnjim okolnostima života.

Najzad završuje se sa državnim služiteljima, takodje jedan red službenika, koji je i potreban i koristan, a kome se određuje samo po 16 dinara u mestima I. kategorije, dok u ostalim mestima određuje se svega 14 dinara. Šta je 14 dinara prema današnjim prilikama? To je svega 420 dinara mesečno. Ako uzmemo u obzir da je njihova plata samo 100 dinara mesečno, kao što je to u većini slučajeva, onda to znači svega 520 dinara celokupnoga prihoda. A, gospodo, zamislite vi, koji ste pravili ovaj zakon, je li moguće i u jednom mestu naše zemlje danas izaći na kraj sa 500 dinara mesečno? To je apsolutno nemoguće.

I, gospodo, kad to ne bi bilo samo na jednoj strani, ja ne bih ni najmanje protestovao, što je predsedniku ministarstva određeno još 362.50 din. a ostaloj gospodi ministrima 290 dinara dnevno, ili što je g. pomoćniku ministra određeno 145 din., ili što je pokrajinskim namesnicima određeno po 100 dinara dnevno, ili što je šefu generalnoga štaba određeno pored svih ostalih dodataka još 150 dinara dnevno, ili što je armijskom komandantu određeno 100 dinara, a to je opet pored svih ostalih dodataka, koje uživaju i ostali smrtni, a svi smo smrtni, ili što je komandantu divizije određeno 50 dinara dnevno. Ja se ne bih bunio protiv ovoga i nemam ništa protiv toga, da se zadovolje potrebe ovih ljudi, ali u zemlji, koja treba da je demokratska, ali stvarno demokratska, ja se bunim, da se na jednoj strani smatra da treba davati i kapom i šakom, a na drugoj da se ne daje nikako.

Ovaj zakon kako je podnesen izražava jednu tako klanu nejednakost, koja ne samo pada u oči, nego bode oči svojom nepravičnošću. Prema tome meni se ovaj zakon ne dopada, jer je izraz nepravičnosti i jer se nije vodilo računa o onima, čije je životno pitanje trebalo regulisati, nego je samo mali broj činovnika dobio po nešto, a svi će ostali živeti i dalje pod istim teškim uslovima, pod kojima su i do sada živeli. Ovaj zakon ne pokazuje nikakav napredak, on pokazuje nazadak i on nije dalje otišao u tome krupnom pitanju, nego je samo pokušao da unese jedan red u ovaj kaos, koji je vladao u pojedinim pokrajinama, pa se sa ovim neće moći i ne može izaći na kraj. Ovo je pitanje trebalo drukčije rešiti nego li ovako, naprotiv ovim nije ono rešeno, nego je ostavljeno u istom stanju, u kojem se i do sada nalazilo. I kad se ima u vidu, da se uslovi za život iz dana u dan pogoršavaju, mi onda time nećemo rešiti ovo pitanje, nego će ono samo još ući u jednu akutniju krizu, koja će se svetiti celokupnom državnom životu. Ovaj elaborat nije dobar i meni bi bilo veoma teško glasati za njega, jer bih time glasao protiv svoje savesti.

Potpredsednik **Osman Vilović:** Ima reč gospodin Rajčević.

Milosav Rajčević: Gospodo, mi svi osećamo da je bilo potrebno, da u našoj zemlji jedanput dodje do nekakvog reda, a da se dodje do nekakvog reda, bilo je potrebno, da se izvrši jedna ista organizacija državne uprave. Zato je bilo potrebno, da se činov-